

Pɔɔl Tɔne gyaŋgbate keŋ ɔ be ŋmarase yele Korintotena ne

¹ Tɔne kei lee maŋ Pɔɔl ŋon Wurubuare be baake lee ɔ kegyaebii man nyi me kaa yee ɔ kpilale ne, na de dɔɔ Sositene gyaŋ. ² Dee ŋmarase ke dee yele emee Kristotena dikpii keŋ ε kyaa Korinto donɔɔ man, na baŋ pou be kyaa yenaŋ kamase te beε som de Gbeŋgyoo Yesu Kristo ŋon ɔ yee daa na wɔ pou Gbeŋgyoo e ne. Wurubuare te tsee Kristo Yesu dɔɔ baake ŋon te ɔ gberaa ayimeε lee ε wose man te ɔ desina ŋon see fa ɔ wose.

³ De kya Wurubuare na de Gbeŋgyoo Yesu Kristo baa mo be bereε boele ŋon, na baa fa ŋon wosefereŋ. ⁴ Debaŋ kamase keŋ mee fane na, mee fa Wurubuare karan lee mena keŋ ɔ be tsee de Gbeŋgyoo Kristo Yesu dɔɔ mo ɔ bereε boele ŋon ne dɔɔ. ⁵ Lee mena keŋ emee na Kristo be yee nɔɔdokolonɔ dɔɔ, Wurubuare te hiraa ŋon gbεε kamase man. ɔ te yeli ε ta gyen kekolosi te ε nyiŋa nyansa mo kpu. ⁶ Nawolo nyi Kristo nombia ŋan dee kolosi te ε be nyii ne, ta gyoo ε man nideli. ⁷ Mena dɔɔ debaŋ kei keŋ ε kyaa ε ne daa de Gbeŋgyoo Yesu kabese kɔŋ na sibiiyam ne, Wurubuare felin kolo anefaŋ daale be kyaa keŋ ε te nyiŋa ta ya. ⁸ ŋon gbagba waa yela ε ka seŋ keŋkeŋ kelii ɔto, keŋ nyi nombiikum kamase be gyae ke doo ε man ya kelii

wee kenj de Gbenjyoo Yesu Kristo waa bese kɔŋ. ⁹ Wurubuaɛ ɲon ɔ bɛɛ lee ɔ nombia wɔle ya nɛ baake na ɲon nyi ɛ kaa yɛɛ nɔɔdokolɔŋ na ɔ bu Yesu Kristo ɲon ɔ yɛɛ de Gbenjyoo e nɛ.

Kristotena ne kale na dɔŋa

¹⁰ Me tebia Kristotena, me ta mo de Gbenjyoo Yesu Kristo yele mee doo ɲon teree nyiaa, ɛ popou ɛ yako nombii sɛɛ dɔŋa na kekpase be kɔŋ ɛ man ya. ɛ yɛɛ nɔɔdokolɔŋ lee ɛ nyeeman nombia na ɛ kekolosi pou man. ¹¹ Me tebia, balan baale ta lee Koloe dekpaŋalan man kaa yako man nyi kale doo ya nsana. ¹² Nombii kenj doo yɛna nyi ɛ be dana nɔɔdokolɔŋ ya. Nawolo nyi ɛ man baale kpa, “Be silana Pɔɔl bo,” te baale mɔ kpa, “Be silana Apolo bo,” te baale mɔ kpa, “Be silana Pita bo.” Mena mɔ te baale mɔ kpa, “Kristo te be silana.” ¹³ Mɛɛ bɔɔse ɲon baa nyiaa, dɛɛ tale kpase Kristo? Pɔɔl te be gyɔɔwɔ sakaa ɔpaŋdan dɔɔ fa ɲon? Yaa man Pɔɔl yele man te be sɔɔ ɲon Wurubuaɛ lon? ¹⁴ Mɛɛ do Wurubuaɛ nɔɔ nyi lee Krispuse na Gayose wɔle na, ma te sɔ ɲolo Wurubuaɛ lon ya. ¹⁵ Lee mena dɔɔ ɲolo be tale yako nyi, be sɔɔ e Wurubuaɛ lon bo lee ma yele man ya. ¹⁶ Mɛɛ tɔɔse mɔ nyi me sɔɔ Setefanase na ɔ dekpaŋalanmantena Wurubuaɛ lon. Lee kɛwɔ wɔle na, mɔɔ ne tɔɔse nyi me sɔɔ ɲolo Wurubuaɛ lon bela ya. ¹⁷ Nawolo nyi Kristo te kpila man nyi me kaa sɔ balan Wurubuaɛ lon ya. Mɔna ɔ kpila man bo nyi me kaa kolosi ɔ nombia kpaakpaa ɲan. Me ta mo denibalan nyansa kolosi nombia kpaakpaa ɲenan ya. Nyi menj moo denibalan nyansa kolosi

nombia kpaakpaa nenan nɛ, nafa Kristo yen ken ɔ ba yem ɔpanɗan dɔɔ nɛ wose man nombia be gyae ke yɛɛ nɔɔdon ya.

Kristo yena Wurubuare don na ɔ nyansa

¹⁸ Kristo ɔpanɗan dɔɔ yen ken nombia yɛɛ diyin nombia na fa balan ban bɛɛ yoo Wurubuare gbɛɛ man nɛ, mɔna daa ban Wurubuare ne lɛɛ da nyee nɛ dɔɔ nɛ yɛɛ Wurubuare don ke fa daa. ¹⁹ Nawolo nyi Wurubuare nombia anmarasen see nan ne yako nyiaa,

“Maa yela nyansatena ban nyansa ke yɛɛ yakaa, na maa yela ban be sia be kare nɛ, mɔ sia kekara ken ke yɛɛ yakaa.”

²⁰ Nyi akpaa nne te doo na, kenan na tɛɛle kei dɔɔ nyansatena na tɔne gyenara na nombia gyenara ban dasenae yena alen Wurubuare siaman? Wurubuare ta lese wola nyi tɛɛle kei dɔɔ nyansa yɛɛ diyin nombia na ɔ siaman.

²¹ Nawolo nyi Wurubuare nyansa man na, ɔ yɛɛ ke nyi balan be gyae baa tale mo ban gbagba be nyansa gyen e ya. Mena dɔɔ ke yɛɛ Wurubuare kegyaebii nyi waa ta na nombia kpaakpaa nan dee kolosi te balan kpa nɛ yɛɛ diyin nombia na nɛ dɔɔ lɛɛ balan ban baa lɛɛ na di nɛ nyee.

²² Gyudatena ne gyae yakolon nombia bo baa naa, te Girikitena mɔ ne gyae nyansa nombia bo baa nyii. ²³ Mɔna daa ne kolosi Kristo non boɔ gyɔ e sakaa ɔpanɗan dɔɔ nɛ wose man nombia bo. Mena nombia nenan yɛɛ ban nombia na fa Gyudatena, te nɛ yɛɛ diyin nombia na fa balan ban ba te yɛɛ Gyudatenawɔ ya nɛ. ²⁴ Te balan ban pou Wurubuare be baake nɛ dɔɔ, be yɛɛ

Gyudatenawo o, yaa ba te yee Gyudatenawo ya ne, Kristo yena Wurubuarɛ don na o nyansa fa wo. ²⁵ Nawolo nyi Wurubuarɛ nyansa ken deniwalaŋ bee bu ke ya ne, ken kela na deniwalaŋ nyansa, te o don ken deniwalaŋ bee bu ke ya ne, ken kela na deniwalaŋ don. ²⁶ Me tebia, e toose mena ken e doo pɛte Wurubuarɛ be baake non ne. Nawolo nyi debaŋ kenan na, na e popou yena siakaralatenan balan siaman ya, te na e popou mo yena balan dinaana balan siaman ya, te na e popou mo yena gyoorobia ya. ²⁷ Mona balan baŋ teele kei doo balan ne kee wo nyi be yee ayintenawo ne, baŋ te Wurubuarɛ lesewo te o moo wo do siakaralatenan desɛŋ. Mena mo te balan baŋ teele kei doo balan ne kee wo nyi boo dana don ya ne, baŋ te Wurubuarɛ lesewo te o moo wo do baŋ be dana don ne desɛŋ. ²⁸ Balan baŋ teele kei doo balan ne kee wo nyi ba tekaboena ya, yaa boo taŋ tonoo ya, te boo ne kala wo mo do kolo man ya ne, baŋ te Wurubuarɛ lesewo. O te yee mena yela balan baŋ teele kei doo balan ne bu wo nyi baŋ yena balan ne, te yee yakaa. ²⁹ O yee wo mena na ka wola nyi, nolo be tale gyina o wose adido Wurubuarɛ siaman ya. ³⁰ Nawolo nyi non Wurubuarɛ yele la te daa na Kristo Yesu yee dokolon. Te de nyansa pou lee non Kristo gyan. Non yele la te de gbɛeneŋ teneewo Wurubuarɛ siaman, te da bese balan baŋ o be to da nyeeman kom te o gberaa da ayimeɛ pou lee da wose man. ³¹ Mena doo ngba mena ken Wurubuarɛ nombia anmarasen see ne yako ne nyiaa, “Nyan walaŋ non nyan ke gyɔ n konoo lee kolo doo na, kaboena nyi nya gyɔ

n konɔɔ lee kpene keŋ Wurubuare be yeε fa nen ne dɔɔ.”

2

¹ Me tebia, debaŋ keŋ mɔɔ kɔŋ ε gyaŋ kaa di Wurubuare nombia ŋan wose man adanseε fa ŋon ne, ma te kɔŋ kaa wola nyi ma gyen kekolosi yaa ma gyen nyansa kela ε man ŋolo ya. ² Debaŋ keŋ me kyaa ε gyaŋ ne, ma te gyae nyi maa gyen kolo kpu na Yesu Kristo na ɔ yeŋ keŋ ɔ ba yem ɔpaŋdaŋ dɔɔ ne ya. ³ Mena dɔɔ ma moo wose keyɔkɔse na gyakolonŋ na wose keseree kyaa ε gyaŋ. ⁴ Ma kekolosi na me kawola ta lee deniwalan agyuenŋ na adao gbεeneŋ man ya, mɔna keε lese doŋ keŋ doo Wurubuare felinŋ ŋon man ne debɔɔ bo. ⁵ Na ε be nyinŋ mo ε keleedi gyakaa deniwalan nyansa dɔɔ ya, mɔna ε ka mo gyakaa Wurubuare doŋ keŋ dɔɔ.

Wurubuare nyansa

⁶ Dεε mo nyansa bo kolosi fa Kristotena ban bɔɔ bee Kristo ɔsom keŋ man ne. Na tεεle kei dɔɔ nyansa na gyooneŋ ban be doŋ pou ne gyu kɔ ɔto ne nyansa yaa de dana dee kolosi ya. ⁷ Wurubuare nyansa keŋ ka weeseε, te ɔ ba mo ke weese nyi waa mo lese de gyoorobiiri wola pεte ɔ be yeε kpene kamase ne, keŋ te dεε mo kolosi. ⁸ Tεεle kei dɔɔ gyooneŋ ban man ŋolo na ŋolo te nyii nyansa kei man ya. Nyi beŋ nyii ke man na, nafa beŋ te gyɔ gyoorobiiri Gbenɔgyoo ŋon sakaa ɔpaŋdaŋ dɔɔ ya. ⁹ Mɔna ke yeε kpene keŋ bɔɔ ŋmarase do Wurubuare nombia aŋmaraseŋ see ŋan man. Be ŋmarasewɔ nyiaa,

“Kpene keŋ sibii te naa ta see ya,
na keŋ denjele te nyii ta see ya,
na kpene keŋ deniwalaŋ agyueŋ te gyakaa
ta ke doo see ya ne,
keŋ te Wurubuare desinawo see fa baŋ beɛ
gyae e ne.”

¹⁰ Nawolo nyi Wurubuare te tɛɛ o felin ŋon doo lese o nombia aweesen ŋan wola daa. Wurubuare felin ŋonaŋ ne keola kpene kamase man, te o gyeŋ Wurubuare nombia dinaana ŋan mo man. ¹¹ Amote gyeŋa na deniwalaŋ nyeeman nombia kpu na felin ŋon doo otenate man ne? Mena mo te walaŋ be kyaa keŋ o gyeŋ Wurubuare nyeeman nombia kpu na Wurubuare felin ŋon ya. ¹² Daa doo, na tɛɛle kei doo nyansa te Wurubuare faa daa ya, mona o felin ŋon te o faa daa na dee nyin nyii Wurubuare nombia dinaana ŋan o ba mo fa daa ne man. ¹³ Mena doo na mena keŋ deniwalaŋ nyansa na wolo ne te deɛ mo kolosi ya, mona nyansa keŋ Wurubuare felin na wolo ne, te deɛ mo kolosi nombia ŋan fa balan baŋ Wurubuare felin doo be man ne. ¹⁴ Walaŋ ŋon Wurubuare felin be doo o man ya na, o beɛ tale leɛ nombia ŋan Wurubuare felin ne yako ne do ya. Nawolo nyi nombia ŋenaŋ yeɛ diyin nombia ŋa fa e, te o be gyae waa tale nyii ŋe man ya. Nawolo nyi Wurubuare felin ŋon waageŋ kooŋ ne tale la yela balan ne nyii Wurubuare nombia ŋan man. ¹⁵ Walaŋ ŋon Wurubuare felin doo o man ne, o ne tale gyeŋ aboo pou man, mona walaŋ kamase beɛ tale gyeŋ otenate nombia man ya. ¹⁶ Wurubuare nombia

aŋmarasen ʒee ne yako nyiaa,
 “Amote gyeŋa na de Gbenjyoo Wurubuare ny-
 eeman,
 na waa wola e nombia?”
 Mɔna daa gyeŋ nombia keŋa pou man, nawolo
 nyi de dana Kristo agyuen.

3

Wurubuare tewulɛɛ

¹ Me tebia, debaŋ keŋ me kyaa ε gyaŋ ne, ma te tale kolosi fa ŋon ŋgba balan baŋ Wurubuare felin doo be man nideli ne ya, mɔna me kolosiwo fa ŋon bo ŋgba balan baŋ be sia gyakaa teelee kei doo aboo doo ne, yaa balan baŋ be see be yee kyokyoosewo Kristo man ne. ² Yee yaa ŋgba dide lon te ma moowo fa ŋon ne. Na te yee weeneɛ don nyinjan ya, nawolo nyi na ε ta bee ta na weeneɛ don nyinjan ke di ya. Kaa lii na gyeŋ wee kei koran ne, ε ta bee ta na ne ke di ya. ³ E see ε yee ŋgba balan baŋ be loo gyakaa teelee kei doo aboo doo ne. Nawolo nyi daaworo na aŋmaaren na kale nombia doo ε man. Kenan na ŋgba ε see ε yee ŋgba balan baŋ be loo gyakaa teelee kei doo aboo doo ne baa? ⁴ Akpaa ŋolo de yako nyi, “Me silana Pɔɔl bo” te ŋolo mo kpa “Me silana Apolo bo” na, ŋgba ε see ε yee baa ŋgba teelee kei doo balan ne?

⁵ Ke gbagba na, amote yena Apolo te amote yena man Pɔɔl mo. De popou yee de kya Wurubuare tewulɛɛ baŋ ε be tee de doo lee nyeedon nombia ŋan di ne wo. Te de man walaŋ kamase dana tom keŋ de Gbenjyoo Yesu be fa e nyi waa yee. ⁶ Wurubuare nombia ŋan dee

kolosi nɛ, yɛɛ yaa ɲgba kolo keɲ boɔ duu nɛ. Man Pɔɔl duu la, te Apolo mɔ doo ke lon, mɔna Wurubuarɛ yele la te ka beewɔ. ⁷ Mena dɔɔ na walan ɲon ɔ be duu, yaa ɲon ɔ ba do ke lon nɛ danaana yele ya, mɔna Wurubuarɛ ɲon ɔ be yeli kɔɔ bee nɛ danaana yele. ⁸ Walan ɲon ɔ be duu na ɲon ɔ ba do ke lon nɛ, be popou loo gyakaa bo kolo dokolon dɔɔ. Te Wurubuarɛ waa tɔ walan kamase kom lee ɔ tom keɲ ɔ be yɛɛ nɛ dɔɔ. ⁹ Nawolo nyi daa na Wurubuarɛ bom la dɛɛ yɛɛ ɔ tom keɲ. Ɛ yɛɛ ɲgba Wurubuarɛ wɔɔ keɲ ɔ ne fare yaa ɔ deni keɲ ɔ ne maa nɛ.

¹⁰ Lee Wurubuarɛ bɛrɛɛ keɲ ɔ ba mo boele man dɔɔ nɛ, me ta see deni keɲ mokɔɔ ɲgba deni maare kpaakpaate ɲon ɔ gyeɲ ɔ tom nɛ. Keɲte baale mɔ kanawɔ bɛɛ maa gyakaa ke dɔɔ. Mɔna kaboena nyi walan kamase waa kɛɛ mena keɲ ɔ ne maa gyakaa nɛ nideli. ¹¹ Yesu Kristo te Wurubuarɛ moowɔ see deni kei mokɔɔ. Mena dɔɔ ɲolo be gyae waa tale see mokɔɔ wɔle kpu na keɲ boɔ wulaa see nɛ ya. ¹² Nyi akpaa ɲolo da mo kɔba yayam yaa kɔba wolom yaa boya ɲan ɲe dana koya don yaa daase yaa kaase ma gyakaa mokɔɔ kasee gyanɲbate keɲ dɔɔ nɛ, ¹³ wee dinaa keɲ Kristo waa bese kɔɲ na, baa lese kpene kamase debɔɔ na walan kamase tom keɲ ɔ be yɛɛ nɛ ka lee debɔɔ. Nawolo nyi boalan te baa mo lese kpene kamase debɔɔ. Boalan kenan ne gyaela ka lese tom keɲ walan kamase be yɛɛ nɛ dinɔɔ wola. ¹⁴ Akpaa nyi ɲolo wui abɔɔ ɲan ɔ ba mo ma nɛ te kpaa boalan kenan man ya na, Wurubuarɛ waa tɔ e kom nideli. ¹⁵ Mɔna akpaa ɲolo wui de kpaa na, ɔ te yɛɛ tom leki. Walan

ηonanη gbagba dɔɔ Wurubuare waa lɛɛ e, mona gyae ke yɛɛ bo ηgba ɔ kolee e bo lee boalan man nɛ.

¹⁶ Ε ba gyen nyi εmɛɛ gbagba yena Wurubuare ɔsom deni dinaa ken, te ɔ felin ηon doo ε man yee? ¹⁷ Mena dɔɔ akpaa ηolo de wɔlɛɛ Wurubuare ɔsom deni dinaa ken nɛ, Wurubuare waa wɔlɛɛ ɔtenate mɔ. Nawolo nyi Wurubuare desinaa ɔ deni dinaa ken bo see fa ɔ wose, te εmɛɛ yena ɔ deni dinaa kenan.

¹⁸ Ε na beo ε wose ya. Akpaa ηolo doo ε man te ɔ ne kɛɛ ɔ wose nyi ɔ yɛɛ siakaralate e tɛɛle kei dɔɔ na, kaboena nyi waa besena ɔ wose yɛɛ diyinɛ na waa nyin bese siakaralate gbagba.

¹⁹ Nawolo nyi tɛɛle kei dɔɔ nyansa yɛɛ diyin nombia ηa Wurubuare siaman. Wurubuare nombia anmarasen see ne yako nyiaa, “Siakaralaten a dao man te Wurubuare na mo kyan wɔ.” ²⁰ Te ba besewɔ ηmarase see nyiaa, “De Gbenɣyoo Wurubuare gyen nyi siakaralaten konɔɔ man nombia be dana tɔnɔɔ ya.”

²¹ Mena dɔɔ ηolo na mo ɔ sia gyakaa deni-walan dɔɔ, na waa gyina ɔ wose adido ya, nawolo nyi kpene kamase yɛɛ ε wui. ²² Pɔɔl o Apolo o Pita o tɛɛle kei o nyeedon o yen o deban kei o wee daale o, ηe popou yɛɛ ε wui. ²³ Εmɛɛ mɔ yɛɛ Kristo wui, te Kristo mɔ yɛɛ Wurubuare wui.

4

Kristo kpilala

¹ Mena dɔɔ kaboena nyi walan kamase waa lɛɛ daa do nyi de yɛɛ Kristo kpilalawɔ, te de yɛɛ

balan̄ ban̄ Wurubuarɛ ba mo ɔ nombia dinaana aweesen̄ ŋan do de nyin̄maa man. ² Walaŋ ŋon ɔ ne kɛɛ ŋolo kolo dɔɔ nɛ, kpene keŋ kaboen̄a nyi waa yɛɛ yɛna nyi, waa di anokoare fa ɔ gbɛŋgyoo ŋon. ³ Te maŋ dɔɔ akpaa nyi ɛ man baale yaa balan̄ wolɛɛ baale de bu maŋ fɔɔ na, bɛɛ takaa maŋ ya. Maŋ gbagba koran̄ bee bu ma wose fɔɔ ya. ⁴ Me konɔɔ man nombia bee bu maŋ fɔɔ ya, mɔna kei bɛɛ wolo nyi nombiikum daale be doo me man ya. De Gbɛŋgyoo Yesu yɛna ŋon ɔ ne di me nombia. ⁵ Mena dɔɔ ɛ na barase bu ŋolo fɔɔ pete de Gbɛŋgyoo Yesu kekɔŋ keŋ kelii ya. Ŋon ne gyae la ɔ kaa lese kpene kamase keŋ weesɛɛ nɛ debɔɔ, na waa lese walaŋ konɔɔ man nombia pou debɔɔ. Deban̄ kenan̄ te Wurubuarɛ waa keɛɛ walaŋ kamase lee ɔ tom wa ayɛɛŋ dɔɔ.

⁶ Me tebia, emɛɛ dɔɔ te mɛɛ yako nombia keŋa te ma moo ma wose mɛɛ maa na Apolo wola ŋon, na ke yela ɛ ka gyeŋ Wurubuarɛ nombia an̄marasen̄ see ŋan man. Nombia ŋenan̄ yɛna nyiaa, ɛ na gbaa nombia ŋan bɔɔ ŋmarase see nɛ dɔɔ ke yɛɛ kolo wɔle ya. Nyi akpaa ɛ yɛɛ mena na, ɛ be gyae ɛ ke kɛɛ ŋolo nyi ɔ dei kela ɔ dɔɔ ya. ⁷ Amɔte yako na ŋon nyi ɛ kela ɛ tebia? Won̄ te ɛ dana keŋ nyi na Wurubuarɛ faa na ŋon ya? Te akpaa Wurubuarɛ faa na ŋon na, weera te ɛ ne gyina ɛ wose adido ŋgba na ŋon faa na ŋon ya nɛ?

⁸ Ɛ gyeŋ nyi ɛ taŋ ke wulaa nyin̄ kpene kamase keŋ ne hia ŋon? Te ɛ gyeŋ nyi ɛ taŋ wulaa nyin̄ ɛ wose? Ɛ gyeŋ nyi ɛ taŋ lee de wɔle di gyoori keŋ daa sɛɛ de yɛɛ balan̄ yakaa nyiban̄wɔ? Nafɔ me gyaewɔ nyi yaa bese gyoonen̄, na daa mɔ ke

di gyoori kpu na ñon. ⁹ Nawolo nyi ne yee man ñgba Wurubuare ta mo daa Kristo kpilala ban see wole wole, ñgba balan ban bo doo daale man ya, te bo lese wo see nyi baa ko balan man ne. De ta bese kpene ken teele kei doo balan na Wurubuare kpilala ban be kyaa adido ne pou ne kee. ¹⁰ Lee Kristo doo daa yee ayintenawo, mona emee te tee Kristo doo bese siakaralaten. Daa be dana don ya, mona emee dana don. Balan ne bu ñon, mona daa doo bo ne bu daa ya. ¹¹ Mo kaa lii nan gyen kei ne, de don na de tanam na da lonboanen! De doo aboo akyekpe man, te bee tuku daa yen yen te daa gbagba mo be dana dekyae ya. ¹² Dee mo daa gbagba nyinmaase yee tom nideli. Akpaa balan de falaa daa na, daa na sola Wurubuare bere bo fa wo. Akpaa be naase daa diyem na, dee yee kakyen sen kelii o. ¹³ Akpaa be wole da yele na, dee mo noowoya kpaakpaa nyinan tiranoo fa wo. Kaa lii nan gyen wee kei ne, de ta bese teele kei doo aboo ayimee nyinan, na walan kamase dufun.

¹⁴ Moo ne ñmarase nombia ken na maa mo do ñon deson ya, mona mee faree ñon bo ñgba me bia kpaakpaa ne. ¹⁵ Akpaa de kon nyi e dana balan ban baa kee e doo Kristo man ñgba balan kakponse kufu (10,000) koran na, e be dana kyao burum mena ya. Nawolo nyi Kristo man doo me ta bese e kya lee deban ken moo yako ñon nombia kpaakpaa ñan ne. ¹⁶ Mena doo mee sola ñon nideli nyi yaa kasee me dinoo. ¹⁷ Kei doo te mee kpila me bu Timoti ñon mee gyae e, te o ne di anokoare Kristo man ne e gyan. Non ne gyae la o kaa toose ñon me gbeneen ñan mee mo sila

Kristo Yesu te mεε mo wola Kristotena akpiise ηnan man yenan kamase ne.

¹⁸ Ε man baale ne yeε konɔɔyuh ηgba mɔɔ gyae maa tekaa bese kɔη ε gyan bo ya ne.

¹⁹ Mɔna akpaa de Gbenɔyoo de sεε na, be gyae ke kyare ya maa bese kɔη ε gyan. Balan ban bεε yeε konɔɔyuh ne, na be nombia ηnan bee kolosi ne ηaagen te mεε gyae me kaa nyii ya, mɔna mεε gyae me kaa naa don ken be dana bεε yeε mena nombia ken ne. ²⁰ Nawolo nyi Wurubuare gyoorobiiri ken nombia ba senεε kekolosi yaa nɔɔwoya ηaagen dɔɔ ya, mɔna ka senεe Wurubuare don ken dɔɔ. ²¹ Wonɔti te ε ne gyae? Ε ne gyae nyi maa mo dambila kɔη ε gyan yaa, maa mo balan kegyae na konɔɔ kefεε bo kɔη.

5

Kristotena baale ne yeε kewɔλεε nombia

¹ Balan te yeli me te nyii nyi kafon kum daale dinɔɔ ta gyoo ε man, ken ε man baale gba ne doo na be kyao wεεla. Mena dinɔɔ kum kei be doo banεε somra man gba koran ya. ² Mɔna ke dana ηon gyon te ε ne gyina ε wose adido. Nafɔ kaboena bo nyi nombia ηenan dεε takaa ηon na ke yeε ηon desεη, na ε ka lese walan ηon ɔ be yeε mena nombia ηenan dinɔɔ ne lee ε dikpii ken man. ³ Doo nyi man gbagba be kyaa ε gyan koran ya ne, me konɔɔ man na me kyaa ε gyan. Mena dɔɔ me tan ke wulaa bu walan ηon ɔ be yeε mena nombia nkarankaran ηenan ne fɔɔ lee de Gbenɔyoo Yesu yele man, ηgba man gbagba

kyaa ε gyaη bo ne. ⁴ Debaη keη emεε Kristotena ε gyaηee de Gbeηgyoo Yesu yele man, te me konoo man na me kyaa ε gyaη, te de Gbeηgyoo Yesu doη keη doo ε man ne, ⁵ ε mo mena walaη ηonaη do obonsam nyinmaa man, na waa naase o wosenaane diyem, na Wurubuare kenyin lεε o nyee de Gbeηgyoo wee otomante keη man.

⁶ Mena keη ε na wola ε wose ne be dei ya. E ba gyeη nyi bodobodo tee kyomii ne yele la te bodobodo na koro yee? ⁷ Mena doo ε lese bodobodo tee keη seηεε fa dukum ne lee ε wose man, na ε ka bese bodobodo bilih keη tee be doo ke man ya ne. Dinoo kei kaboela na ηon. Nawolo nyi be ta mo Kristo ηon o yεε da nyeekeleε nambu e ne deesi. ⁸ Mena doo tekaboena nyi dεε mo bodobodo keη tee doo ke man ne, di da nyeekeleεwee dinaa keη ya. Tee keη ne yeli bodobodo na koro ne, seηεε fa nombiakumεε na akpanyanηyaη keyεε. Mona ε yela dεε mo bodobodo keη tee be doo ke man ya ne, di da nyeekeleεwee dinaa keη. Bodobodo kei mo seηεε fa nombia kpaakpaa na anokoare keη.

⁹ Me te wulaa ηmarase tone yeleη ηon nyi, ε na mo ε wose do na balaη kafonηena ya. ¹⁰ Mona na tεεle kei doo balaη baη beε yεε kafon, na baη be dana sibii, na ηmεelatena na banεε somra yaa me dana ya. Nyi akpaa mena balaη kewo yaa me dana na, kenan na nafa kaboena nyi yaa lese ε wose lee tεεle kei doo pou. ¹¹ Mona kpene keη moo ηmarase yeleη ηon yena nyi, akpaa ηolo ne baake o wose nyi Kristo walaη, te o sεε o ne yεε kewoleε nombia, yaa o dana sibii yaa o na som bane yaa o ne woleε balaη yele, yaa o yεε

solonnyɔɔre e, yaa ɔ yɛɛ nɛmɛlate e na, ε wɔŋ ε wose lee mena walaŋ ŋonaŋ man. ε na dii bom na mena walaŋ ŋonaŋ koraŋ gba ya.

¹² Me wɔŋ faa la keŋ nyi maa di balan ban ba te yɛɛ Kristotenawɔ ya nɛ nombia? Mɔna emɛε Kristotena dɔɔ, kaboena nyi yaa di dɔŋa nombia. ¹³ Ban ba te yɛɛ Kristotenawɔ ya nɛ dɔɔ, Wurubuare ne gyae la waa di be nombia. Mɔna kaboena nyi yaa yɛɛ ŋgba mena keŋ Wurubuare nombia ŋan ne yako nɛ. Nombia ŋenaŋ yena nyiaa, ε lese walaŋkum ŋon lee ε dikpii keŋ man.

6

Mena keŋ kaboena nyi Kristotena baa desina dɔŋa nsana

¹ Nyi akpaa emɛε Kristotena wolɛwolɛε de nyiŋ nombia na, weera dɔɔ te ε na mo gyu balan yakaa nyiban gyan, te ε bɛε mo gyu ε tebia Kristotena gyan ya? ² ε ba gyen nyi emɛε Wurubuare balan ne gyae la ε ke di tɛεle kei dɔɔ balan nombia yee? Akpaa nyi emɛε ne gyae la ε ke di tɛεle kei dɔɔ balan nombia na, weera dɔɔ te ε be tale di emɛε gbagba nsana nombia buruburu keŋa ya? ³ ε ba gyen nyi daa Kristotena ne gyae la dee di Wurubuare kpilala nombia yee? Akpaa nyi daa ne gyae la dee di Wurubuare kpilala nombia na, kenan na dɔɔ tale di da kekyaabii kei man nombia yee? ⁴ Akpaa nyi mena nombia keŋa doo ya nsana na, wɔŋ dɔɔ te ε na lese balan ban bɔɔ dana dasenae Kristotena siaman ya nɛ nyi baa di ε nombia? ⁵ Nombii kei dana desen! Mena dɔɔ ε be dana siakaralate ŋolo ε man keŋ

waa tale di ε nombia fa ηon yee? ⁶ Μονα εμεε δοο, ε ne tale ke samenaa δονα fa walaη ηon ο te yeε Kristo baale e ya ne nyi waa di ε nombia.

⁷ Ε κεε samenaa δονα kei nawolo baa nyi ε te yale ε keλεedi keη man. Akpaa ηolo de yeε nombiikum tia neη na, woη δοο te n bee nyiη konoo fa e ya? Yaa akpaa ηolo da ηere neη do na, woη δοο te n bee nyiη konoo fa e ya? ⁸ Εμεε gbagba koranη ne yeε nombiakumεε tia ε tebia Kristotena, te ε na ηere δονα do.

⁹ Mena δοο ε ba gyeη nyi nombiakumεεyeεera be gyae baa nyiη gbεε gyoo Wurubuareε gyoori keη man yee? Ε na yeli baa beo ηon ya, nawolo nyi balanη banη beε yeε kafonη, na banη beε som banεε na banη beε lee be baala yaa be wεεla wole, na baala banη bee doo na δονα, ¹⁰ na ημεelatena na banη be dana sibii na solonη nyooρα na balanη banη beε woleε balanη na balanη banη beε mo donη leo balanη aboo ne, be gyae baa nyiη gbεε gyoo Wurubuareε gyoori keη man ya. ¹¹ Nafο na mena te ε man baale mo doo. Μονα Wurubuareε baake na ηon, te ο faafo ηon te ο desina ηon see fa ο wose. Nenεε Wurubuareε te lee ηon do nyi ε gbεeneη tenεε ο siaman lee de Gbengyoo Yesu Kristo na Wurubuareε felinη ηon yele man.

Tekaboena nyi Kristotena baa yeε kafonη ya

¹² “Me dana gbεε nyi maa tale yeε kpene kamase, mona na ηe popou deila fa maη ya. Me dana gbεε nyi maa tale yeε kpene kamase, mona moο gyae maa fa kpene kamase gbεε na ke kedi gyoori me δοο ya.” ¹³ Weenεε doo bo fa dubulu, te dubulu mo doo bo fa

weenεε. Mɔna Wurubuare waa kɔŋ kaa wɔlεε keŋa pou. Ba te yεε wosenaane bo fa kafon nombia ya, mɔna be yεε ke bo nyi dεε mo som de Gbenɣyoo Wurubuare. De Gbenɣyoo Wurubuare tee wosenaane keŋ. ¹⁴ Wurubuare tεεwɔ ɔ don keŋ dɔɔ gyuuusu de Gbenɣyoo Yesu lee yeŋ man, mena ke te waa ta ɔ don kenan dɔɔ gyuuusu daa mɔ lee yeŋ man.

¹⁵ ε ba gyeŋ nyi ε wosenaane yεε Kristo gbagba wosenaane yenan daale ke yee? Kaboena nyi maa mo Kristo wosenaane yenan daale ke tina kafonte? Korakora, be kɔŋ mena ya. ¹⁶ ε ba gyeŋ nyi walan ŋon ɔ mo ɔ wose tina kafonte na, ŋon na e ta bese wosenaane dokolon yee? Nawolo nyi Wurubuare nombia aŋmaraseŋ see ne yako nyiaa, “Alo na ɔ baale baa bese walan dokolon.”

¹⁷ Mɔna walan ŋon ɔ mo ɔ wose fa de Gbenɣyoo Yesu na, ŋon na e ta bese walan dokolon.

¹⁸ ε lese ε wose lee kafon nombia man. Nombii kamase be kyaa keŋ ne yεε walan wosenaane ayimεε ŋgba kafon nombia ne ya. Nawolo nyi walan kamase ŋon ɔ ne yεε kafon nombia na, ɔ ne yεε dukum bo tia ŋon gbagba wosenaane. ¹⁹ Wurubuare felin ŋon ɔ ba mo fa ŋon te ɔ doo ε man ne, ε ba gyeŋ nyi ε wosenaane yena ɔ deni dinaa yee? ε be kyaa fa ε wose ya. ²⁰ Nawolo nyi Wurubuare lεε ŋon bo na koya don, mena dɔɔ ε mo wosenaane lese ŋon Wurubuare yele.

7

Yale wose man nombia

¹ Nενεε lee nombia ηαν ε be ηmarase kaa boose man ηε, keη me dana maa yako ηon yena nyi, nafo dei nyi ηolo na yale ya. ² Mona lee kafon kum doo ne, kaboena nyi baale kamase waa nyin o wose doo alo, na alo kamase mo ke nyin ηon gbagba o wose doo baale. ³ Kaboena nyi baale kamase waa yee kpene keη kaboena nyi waa yee yale keη tee ne fa o weele, na alo kamase mo ke yee mena fa o baale. ⁴ Alo yalale be kyaa o wose doo ya, mona o kyaa bo fa o baale. Mena mo te baale yalale kamase be kyaa ηon gbagba o wose doo ya, mona o kyaa bo fa o weele. ⁵ Alo na o baale na beese donja dedoi ya, gyise be bala pou be see yee noodokolon nyi baa kyaa weeya akalansεe ηaale na baa nyin deban fane. Mona kenan wole na kaboena nyi baa bese kon donja gyan bilen, na obonsam be nyin gbεε kaa keese wo, nyi keη bo tale kyan ba wose doo ya.

⁶ Mee yako ηon nombia keηa baa ηgba kpene keη doo na ke gbεε ne, mona ka te yee mmaraa te mee fa ηon ya. ⁷ Nyi balan pou den doo ηgba man ne nafo me gyae, mona walan kamase dana kpene keη Wurubuarε be fa e. Nolo dana kei, te ηolo mo wui yee kpoo.

⁸ Dayarase na liala doo ne, nyi beη kyaa ηgba man ne keη nyi bo yale ya na nafo me gyae. ⁹ Mona akpaa nyi bo gyae baa tale kyan ba wose ya na, dei nyi baa yala. Nawolo nyi be yale na dei kela keη baa kyaa na ba wose ke kyan wo.

¹⁰ Ala na baala yalala ban doo mee yako ηon nyi, alo na beε o baale ya. Na man ne yako na nombii kei ya, mona ka lee de Gbenjyoo

Wurubuare gyan. ¹¹ Akpaa alo de bεε ɔ baale na, kaboena nyi waa kyaa mena. Te akpaa ɔ be gyae waa tale kyaa ya na, kaboena nyi waa bese gyu ɔ baale non gyan na non na e kabese bom. Mena mo te tekaboena nyi baale waa bεε ɔ wεεle ya.

¹² Te balan akan ban mo ne mεε yako wo nyiaa, kei ta lee de Gbengyoo Yesu gyan ya mona ka lee me gyan, akpaa Kristo baale nolo yala na alo non ɔ te yεε Kristo alo e ya, te alo non de sεε nyi waa kyaa ɔ gyan na ɔ na bεε e ya. ¹³ Mena mo te akpaa Kristo alo nolo yala na baale non ɔ te yεε Kristo baale e ya, te baale non de sεε nyi non na alo non baa kyaa na, alo non na bεε e ya. ¹⁴ Nawolo nyi lee Kristo alo non doo ne, Wurubuare te lεε baale non do. Mena mo te lee Kristo baale non doo ne, Wurubuare te lεε alo non do. Na mena ya na, nafa ε bia ban baa yεε balan ban ba wose dana ayimεε Wurubuare siaman. Te nenεε doo Wurubuare te lεε wo do.

¹⁵ Mona akpaa non ɔ bεε lεε Kristo di ya ne de bεε nyi ɔ be kyaa yale ken tee ya na, yela e waa ta. Kolo be kyaa ken ne to Kristo alo yaa Kristo baale gbεε lee mena nombia ken man ya. Nawolo nyi Wurubuare baake daa bo nyi de kaa kyaa wosefεεren man. ¹⁶ Alo yalale, sena te nyan ke tale gyan nyi mberem lee nyan doo na, n baale non waa kaa lεε Kristo di na waa nyan nyeedon kekpa? Yaa baale yalale sena te nyan ke tale gyan nyi mberem lee nyan doo na, n wεεle waa kaa lεε Kristo di na waa nyan nyeedon kekpa?

¹⁷ Mena doo kaboena nyi walan kamase waa kyan kpene ken de Gbengyoo Yesu ba mo boele

e nε man, na waa kyaa ηgba mena kenj nafa ɔ kyaa pεte Wurubuarε be baake e nε. Kei yena mmaraa kenj mee mo fa Kristotena pou yenanj kamase kenj mee gyu nε. ¹⁸ Nyi akpaa ηolo kara ɔ baala wose pεte Wurubuarε baake e te ɔ kaa lεε Kristo di na, kaboena nyi waa kyaa mena. Mena mo te akpaa ηolo te kara ɔ baala wose ya te Wurubuarε baake te ɔ kaa lεε Kristo di na, ηon mo waa kyaa mena. ¹⁹ Nawolo nyi n kara n baala wose o, n te kare ya o, kenj bee hia ya. Kpene kenj ne hia yena nyi walanj kamase waa di Wurubuarε mmaraase ηan doo. ²⁰ Kaboena nyi walanj kamase waa kyaa ɔ kekyaabii kenj man ɔ kyaa pεte Wurubuarε be baake e nε. ²¹ Nyi akpaa n yεε gbenji e pεte Wurubuarε baake nenj na, na yeli ke takaa nenj ya. Mɔna akpaa nyi n ke tale nyinj gbεε, kenj n ka mo lese n wose lee gbenjiri kenj man na, yela n sia keyεε. ²² Nawolo nyi walanj ηon ɔ yεε gbenji e pεte Wurubuarε be baake e nε, ɔ ta bese gyooro bu Kristo man. Mena mo te walanj ηon ɔ ba lee gbenjiri man pεte Kristo be baake e na, ɔ ta bese Kristo gbenji. ²³ Wurubuarε lεε ηon bo na koya donj, mena doo ε na mo ε wose bese balanj gbenja ya. ²⁴ Me tebia, mena kenj walanj kamase doo pεte Wurubuarε be baake e nε, kaboena nyi waa kyaa mena fa Wurubuarε.

²⁵ Dayarase doo, ma te lεε ta mmaraa daale lee de Gbenjyoo Yesu gyanj fa wo ya. Mɔna mee kolosi bo fa wo lee manj gbagba me nyansa man, ηgba walanj ηon de Gbenjyoo Wurubuarε be wii me waranjase, te ɔ be yeli ε ne lεε manj di nε.

²⁶ Mo lee gyenj wee kei tεele nombia kedoo doo

ne, kpene ken mɛɛ gyuen yena nyi walaŋ kamase waa kyaa ɔ kekyaabii. ²⁷ Akpaa n te yale na, na beɛ yale ken ya. Te akpaa n te yala ta ya na, na gyae yale gbɛɛ ya. ²⁸ Mɔna akpaa nyi n yale na, ka te yeɛ dukum ke ya. Te akpaa alebu mɔ de yale na, ka te yeɛ dukum ke ya. Mɔna ban bɔɔ yale ne, baa naa diyem ba kekyaa man. Mena dɔɔ te mɛɛ gyae maa lese ŋon lee ke man.

²⁹ Me tebia, kpene ken mɛɛ gyae maa yako ŋon yena nyiaa, dɔɔ gyae dɛɛ kyaa tɛɛle kei dɔɔ kyare ya, mena dɔɔ lee gyen ne gyu ne, emɛɛ ban ε be yale na, ε kyaa ŋgba ε te yala ta ya ne. ³⁰ Balan ban bee di walaŋsa ne, baa kyaa ŋgba balan ban bɔɔ ne di walaŋsa ya ne. Balan ban bee di gyon ne, baa kyaa ŋgba balan ban bɔɔ ne di gyon ya ne. Te balan ban beɛ lɛɛ abɔɔ ne, baa kyaa ŋgba abɔɔ ŋan beɛ lɛɛ ne te yeɛ be wui ya ne. ³¹ Balan ban bɔɔ mo be sia gyakaa tɛɛle kei dɔɔ abɔɔ keyɛɛ dɔɔ ne, baa kyaa ŋgba balan ban ba agyuen be gyakaa tɛɛle kei dɔɔ abɔɔ kenja dɔɔ ya ne. Nawolo nyi tɛɛle kei, na ka abɔɔ pou ne gyu ɔto baa.

³² Mɛɛ gyae nyi nafa yaa lee ε kayeyɛɛ pou man. Baale ŋon ɔ be dana alo ya na, wa agyuen pou gyakaa bo de Gbenjyoo Yesu Kristo tom keyɛɛ dɔɔ, lee mena ken waa yeɛ na ɔ nombia ka gyoo de Gbenjyoo sia. ³³ Mɔna baale ŋon ɔ be yale dɔɔ, wa agyuen gyakaa bo tɛɛle kei abɔɔ dɔɔ, lee mena ken waa yeɛ na ɔ nombia ka gyoo ɔ wɛɛle sia. ³⁴ Lee mena dɔɔ wa agyuen te kpase ala. Mena mɔ te alo yaa alebu keten ŋon ɔ te yala ta ya na, wa agyuen gyakaa bo de Gbenjyoo Yesu tom keyɛɛ dɔɔ. Lee mena ken waa mo ɔ wose

pou fa de Gbenḡyoo, na ayimεε be doo ɔ man ya. Mɔna alo yalale dɔɔ, wa agyuen pou gyakaa bo tεεle kei abɔɔ dɔɔ, lee mena ken waa yεε na ɔ nombia ka gyoo ɔ baale sia.

³⁵ Εμεε gbagba ε deeli dɔɔ te mεε yako nombia kenɔ, te yεε nyi mεε tɔ ηon kolo gbεε bo ya. Mɔna mεε gyae ε ke kyaa na ε ke yεε kpene ken kaboena, na ε ka mo ε konɔɔ pou fa de Gbenḡyoo Yesu kekpa. ³⁶ Nyi akpaa baale ηolo de kεε nyi, ɔ be gyae waa tale kyan ɔ wose kyaa daa alebu ηon ηon na e be bake see nyi baa yala dɔɔ ya, te ɔ kεε nyi alebu ηon ne ηmεε na, ε yela waa kpeo alo ηon bilen. Kei te yεε nombiikum ya.

³⁷ Mɔna walan ηon ηon gbagba de yako ɔ konɔɔ man nyi waa tale kyan ɔ wose ken ηolo ta ηere e ya, te ηon gbagba ne tale di ɔ wose dɔɔ, te ɔ yεε wa agyuen nyi ɔ be gyae waa yala alebu keten ηon ya na, ηon mɔ te yεε ke nideli. ³⁸ Mena dɔɔ walan ηon ɔ yala alebu keten ηon na, ɔ te yεε ke nideli. Te ηon mɔ ɔ bεε ɔ te yala alebu keten ηon ya na, ηon mɔ ta bese yεε gbaa.

³⁹ Akpaa alo yalale baale kyaa na ɔ sia ken ɔ ta yenɔ ta ya na, yale mmaraa ken ne bake alo ηon. Mɔna akpaa ɔ baale ηon da yem na, gbεε doo nyi waa tale yala baale ηon ηon gbagba ne gyae. Mɔna waa kεε nyi baale ηonan yεε Kristo walan e. ⁴⁰ Man ma agyuen man na, akpaa ɔ kyaa mena ɔ te yale bela ya na, waa di gyon nideli kela, te ma gyen mɔ nyi Wurubuare felin ηon doo man mɔ man.

8

Bane weenεε

¹ NENEƐ MEE gyae maa kolosi fa ƚon lee bane weenƐ wose man. Ke yeƐ ampaƚ ke nyi walaƚ kamaƐ gyen nombia, moƚa mena nombia kagyen kei ne yeli walaƚ ne gyɔ ɔ konɔɔ wola ɔ wose bo, te balan kegyae ne yele la Kristotena ne tale kyɔ doƚa na baa sen nideli ba kelƐedi man.

² Akpaa walaƚ na gyuen nyi ɔ gyen nombia ne, ɔtenate ba gyen kolo ya. Nawolo nyi ɔ ba gyen ƚgba mena ken kaboena nyi waa gyen ne ya.

³ Moƚa walaƚ ƚon ɔ ne gyae Wurubuare na, ƚon mo te Wurubuare gyen.

⁴ Mena doɔ lee bane weenƐ kedi wose man ne, da gyen nyi bane te yeƐ kolo ke teele kei doɔ ya, te da gyen mo nyi Wurubuare dokolon kyaa la. ⁵ Doo nyi beƐneƚ na gbengyoona burum kyaa. Nyi akpaa beƐneƚ ban balan ne baake wo nyi be gbengyoona ne kyaa adido bo o, yaa be kyaa teele kei doɔ bo o ne, ⁶ daa doɔ Wurubuare dokolon koon te de dana. ƚon yena de kya ƚon kpene kamaƐ ba lee ɔ gyaƚ, te ƚon mo doɔ te de dana nyeedon. Gbengyoo dokolon koon mo te de dana, ƚon yena Yesu Kristo. ɔ doɔ te Wurubuare teeƵo yeƐ kpene kamaƐ, te ƚon mo doɔ te de dana nyeedon.

⁷ Moƚa na balan pou gyeƚa na mena nombii kei ya. Nawolo nyi bane nombia ta gyoo be man nideli ken nyi akpaa be di mena weenƐ keƚa na, ne yeƐ wo nyi be te di bane weenƐ. Te ken ba kelƐedi taƚ don doɔ ya ne, na ne yeƐ wo nyi be ta mo ayimeƐ tina ba wose. ⁸ Moƚa weenƐ be gyae ke tale mo daa benaa na Wurubuare ya. Akpaa de di ƚa o, yaa de te di ƚa ya ne, ƚe beƐ woƵe daa na Wurubuare nsana ya.

⁹ Mɔna ε keε ke nideli nyi gbεε keη ε dana nyi ε ke tale di mena weenεε ηenanη nε, na bese kateesa fa walaη ηon ɔ keleedi taη doη nε ya. ¹⁰ Akpaa walaη ηon ɔ keleedi taη doη ya nε de naa nyi nyanη ηon n gyeη nombia keηa kyaa bane deni man n ne dii na, ηgba n na wola e gbεε baa nyi waa ta di bane dεε weenεε? ¹¹ Mena dɔɔ n nombia kagyen bein gyaε ke yela n dɔɔ ηon ɔ keleedi taη doη ya, te Kristo ba yem lεε ɔ nyee nε, waa yo Wurubuaε gbεε man. ¹² Nyi akpaa n yεε dukum kei dinɔɔ tia n dɔɔ ηon ɔ keleedi taη doη ya, te n yeli ɔ konɔɔ man nombia de yɔkɔse lee ɔ keleedi man nε, na n te yεε dukum tia Kristo.

¹³ Mena dɔɔ akpaa nyi bane weenεε ηan maa di, ne gyaε la ke yela me dɔɔ ke yala gyoo dukum man yeyεε na, kenanη na mɔɔ gyaε maa di ηa korakora bela ya. Nawolo nyi mɔɔ ne gyaε nyi me dɔɔ ke yala gyoo dukum man yeyεε ya.

9

Abɔɔ ηan kaboena na Yesu kpilale

¹ Ε ne keε maη nε ma te yεε Kristo kpilale e yee? Me doo ηolo tεε? Ma te yεε walaη ηon mɔɔ naa de Gbenjgyoo Yesu Kristo na me sia yee? Na ma tom keη mɔɔ yεε ε man nε, yele la te ε lεε de Gbenjgyoo Yesu di yee? ² Akpaa nyi baale bεε lεε maη do nyi me yεε Kristo kpilale e ya na, εmεε dɔɔ ε te lεε maη do. Nawolo nyi mena keη ε be lεε Kristo di te ε εmεε na e be yεε dokolonη nε, na lese la wola nyi me yεε Kristo kpilale e.

³ Nombia kenja te mee mo tiranoo fa ban bee yako nyi ma te yee Kristo kpilale e ya ne. ⁴ Mena doo tekaboena nyi baa fa daa weenee na lon yee? ⁵ Mena doo tekaboena nyi daa mo dee yala ala ban be yee Kristotenawo, na baa ta sila daa ngba mena kenj bee sila Pita na Kristo kpilala akan ban, na de Gbenjgyoo Yesu o naabia ban ne yee? ⁶ Yaa daa na Banabase daagenj te kaboena nyi dee yee tom, na dee mo kee da wose doo?

⁷ Yoonooto wonti ne gyuu na yoo, te non gbagba ne to o wose kom? Yaa wofarale wonti kyaa la kenj o ne fara wo, te o bee dii lee wo kenan man ya? Wonembia keelere wonti kyaa la, kenj o ne keele wonembia te o bee di be naane ya?

⁸ Denibalanj agyuenj yaa me dana mee kolosi nombia kenja yaa? Koa, Wurubuarɛ mmaraase nan mo na wolo mena. ⁹ Nawolo nyi be nmarasewo do mmaraase nan Wurubuarɛ ba mo fa Mosesi ne man nyiaa, "Na bake nunkyue non o ne yee tom wooman ne noo, na o be nyinj di weenee nan njaale ya." Mena doo e gyenj nyi nunkyue waranjase yaa Wurubuarɛ ne wii ne? ¹⁰ Na daa te Wurubuarɛ ne yako mena nombia kenja fa yee? Ayi, daa te be nmarase na fa. Nawolo nyi walanj non o na boolaa wo na non o ne gbee weenee ne, be popou loo gyakaa nyi baa nyinj kolo lee wo kenj man. ¹¹ Wurubuarɛ nombia nan doo kolosi fa non ne, ne yee yaa ngba aboo nan doo duu e man ne. Mena doo akpaa emee mo e fa daa teele kei doo aboo na, ta kela non? ¹² Akpaa nyi e ne kyoo baale lee

gbɛɛ kei man na, tekaboena nyi yaa kyɔ daa kela wɔ yee? Mɔna daa ta mo mena gbɛɛ kei dɔɔ nɛrɛ nɔn ya. De kyaɲa da wose te da seɲawɔ kenken nombia kenja pou man, na dɔɔ nyin tɔ Kristo nombia kpaakpaa njan gbɛɛ ya. ¹³ Mena dɔɔ ɛ ba gyeɲ nyi balan ban bɛɛ yɛɛ tom Wurubuare ɔsom deni dinaa ken man nɛ, bee nyin be weenɛ bo lee botɔɔ yee? Te na botɔɔ ken bee deesi fa Wurubuare nɛ, te somra ban mɔ na nyin be weenɛ lee yee? ¹⁴ Mena ke te de Gbenɲyoo mɔ yakowɔ nyiaa, balan ban bee kolosi nombia kpaakpaa njan nɛ, kaboena nyi baa nyin be weenɛ lee nombia kpaakpaa njan kekolosi man.

¹⁵ Mɔna me ta mo mena gbɛɛ ken me dana nɛ, yɛɛ kolo ya. Te mɔɔ ne nmarase nombia kenja fa nɔn, na ke yela ɛ ke yɛɛ mena abɔɔ kenja fa man ya. Nyi ma yem gba na dei kela nyi nɔlo ke fa man kolo, ken gyae keto man gbɛɛ na mɔɔ nyin gyɔ me konɔɔ wola ma wose lee tom ken mɛɛ yɛɛ nɛ man ya. ¹⁶ Mɔna gbɛɛ be doo nyi maa wola ma wose lee nombia kpaakpaa kenja kekolosi dɔɔ ya, nawolo nyi me gyae o, ma te gyae ya o, ke yɛɛ kpene ken ke tan doo nyi maa kolosi nombia kpaakpaa nenan. Akpaa ma te yako nombia nenan ya na, maa laako. ¹⁷ Nyi akpaa man gbagba kegyaebii man te mee kolosi nombia kpaakpaa kenja na, maa nyin kom keto. Mɔna akpaa te yɛɛ man gbagba kegyaebii man ya na, kenan na mɛɛ yɛɛ tom ken de Gbenɲyoo Yesu ba mo fa man nyi kaboena nyi maa yɛɛ nɛ bo. ¹⁸ Won yena kom ken baa tɔ man? Ken yena nyi maa yako nombia kpaakpaa njan fa balan ken nyi

me na lɛɛ kolo ya. Te mɔɔ gyae maa mo gbɛɛ kenj me dana nombia kpaakpaa kenja keyako man nɛ, mo gyae kolo fa ma wose ya.

¹⁹ Doo nyi me kyae ma wose dɔɔ kenj ma te yɛɛ ɲolo gbenji e koranj ya nɛ, me ta mo ma wose besena gbenji fa balan pou, na maa nyinj yela be man balan burum kekɔɲ Kristo gyan. ²⁰ Akpaa me gyu Gyudatena gyan na, mɛɛ yɛɛ ma wose ɲgba Gyuda baale nɛ, na maa nyinj yela be man balan burum kekɔɲ Kristo gyan. Te akpaa me gyu balan banj be doo Mosesi mmaraa kenj tɛɛ na, mɛɛ yɛɛ ma wose ɲgba walan ɲon ɔ doo mmaraa kenj tɛɛ nɛ, mɔna mɔɔ doo ke tɛɛ ya. Mɛɛ yɛɛ mena na maa nyinj yela be man balan burum kekɔɲ Kristo gyan. ²¹ Mena mɔ te akpaa me gyu balan banj bɔɔ doo Gyudatena mmaraa kenj tɛɛ ya nɛ gyan na, mɛɛ yɛɛ ma wose ɲgba walan ɲon ɔ be doo mmaraa kenanj tɛɛ ya nɛ. Mɔna ma te yɛɛ walan ɲon mɔɔ doo Wurubuare mmaraa tɛɛ ya. Me doo Kristo mmaraa tɛɛ. Mɛɛ yɛɛ mena na maa nyinj yela be man balan burum banj bɔɔ doo mmaraa kenanj tɛɛ ya nɛ kekɔɲ Kristo gyan.

²² Akpaa me lii balan banj ba kelɛɛdi tanj donj ya nɛ gyan na, mɛɛ yɛɛ ma wose ɲgba banj nɛ, na maa nyinj yela be man balan burum kekɔɲ Kristo gyan. Me ta mo ma wose yɛɛ kpene kamase fa balan pou, na maa yɛɛ mena kenj maa tale nɛ, na maa nyinj yela be man balan burum kekɔɲ Kristo gyan. ²³ Wurubuare nombia kpaakpaa ɲan dɔɔ te mɛɛ yɛɛ kenja pou, na manj mɔ kenjinj abɔɔ kpaakpaa ɲan gyae ka lee ɲe man kɔɲ nɛ.

²⁴ ɛ ba gyenj nyi balan burum ne yeu baa lɛɛ yele na, be popou ne yeu mɔna walan dokolonj

ne lɛɛ na yele yee? Mena dɔɔ ɛmɛɛ mɔ ɛ kyan ɛ wose na ɛ ke yeu nideli, na ɛ ke nyiŋ yele keyeu keŋ man. ²⁵ Walaŋ kamase ŋon ɔ ne desina ɔ wose fa keyeu na, ɔ ne di keyeu mmaraase ŋan pou dɔɔ. Ɔ ne yeɛ keŋa pou bo fa yele keŋ be gyae ke kyare ya nɛ. Mɔna daa ne yeɛ Kristo tom keŋ dɛɛ mo nyiŋ yele keŋ gyae ke doo kekpaakekpaɛ nɛ bo. ²⁶ Mena dɔɔ mɔɔ ne yeu ŋgba walaŋ ŋon ɔ ba gyen keŋ dɔɔ te ɔ ne yeu nɛ ya, te mɔɔ ne yoo mɔ ŋgba walaŋ ŋon ɔ ne funii wa akɔta do felin man yakaa yakaa nɛ ya. ²⁷ Mɔna maŋ dɔɔ mɛɛ naase ma wose diyem, te mɛɛ yeɛ ke ŋgba me gbenji nɛ. Na wee daale dekoŋ nyi ma kekolosi Kristo nombia ŋan fa balan taŋ wole nɛ, na bɔɔ lese maŋ see yenaŋ keŋ mɔɔ nyiŋ yele ya.

10

ɛ na kasee Gyudatena dinɔɔ ya

¹ Me tebia, mɛɛ gyae ɛ ke tɔɔse kpene keŋ be tuŋ de naanaɔ ban bɔɔ sila Mosesi nɛ. Wurubuare moo ɔ debuŋta wuu wɔ, te ɔ yela ba gyooɔwɔ epo yayam keŋ man lee. ² Wurubuare ka mo ɔ debuŋta keŋ wuu wɔ, na ɔ ke yela be ka gyoo epo yayam keŋ man lee nɛ, nawolo baa nyi be sɔɔ wɔ Wurubuare loŋ baa te ba bese Mosesi silala. ³ Be popou dii weenɛ ŋan ba lee Wurubuare gyan kaa yala nɛ, ⁴ te be popou nyɔɔ loŋ keŋ Wurubuare be yeli kɔɔ lee boe keŋ man nɛ. Mena boe kenan yena Kristo gbagba, ŋon na ɔ kpuɛ na wɔ ba keta man nɛ. ⁵ Mɔna be man balan burum nombia ta gyoo Wurubuare sia ya,

mena dɔɔ ba yekeewɔ leki depampaa dinaa ken man.

⁶ Be nombia kenja pou yee kpene ken dee kee na dee kasee, na dɔɔ yee nombiakumee ngba ban ne ya. ⁷ E na som beeneh ngba mena ken be man baale be yee ne ya. Wurubuaee nombia anmaraseh see yakowɔ nyiaa, “Balan ban tisiwɔ kyakee na bee dii na bee nyɔɔ, te ba korowɔ bee yee nombia nkarankaran.” ⁸ Mena dɔɔ e na yee kafon ngba mena ken bɔɔ yee kafon nombia, te be man balan kakponse saobatooro (23,000) ba yem wee dokolon ne ya. ⁹ Tekaboena nyi dee teese Wurubuaee nooman, ngba mena ken be man baale be yee te ɔ be yeli doma be kaa koe wɔ ne ya. ¹⁰ Tekaboena nyi dee toron ngba mena ken be man baale ba toron, te Wurubuaee be yeli ɔ kpilale non ɔ na koe balan ne be kaa koe wɔ ne ya.

¹¹ Mena nombia kenja pou kɔnae be dɔɔ na balan ka mo kasee kolo. Te be nmarase na bo see na baa mo faree daa, nawolo nyi de kyaa deban ken teele kei ne gyu kɔ ɔto ne man. ¹² Mena dɔɔ nyan walan non ne yee neh nyi n sehee kenken ne, kee n wose nideli ken nyi n ba lee yala ya. ¹³ Kekesekeee daale te kɔna ta e dɔɔ, ken nyi ke dinɔɔ te kɔna ta nono dɔɔ see ya. Mɔna Wurubuaee ne di ɔ nombia dɔɔ, mena dɔɔ ɔ be gyae waa yela kekesekeee ken kela non ne kekon e dɔɔ ya. Te akpaa nyi kekesekeee de kɔn e dɔɔ na, waa wola non gbɛɛ ken e ka mo seh kenken na e ke tale di ke dɔɔ.

¹⁴ Mena dɔɔ me gyoona kpaakpaa, e lese e wose lee beeneh som man. ¹⁵ Mee kolosi baa

fa emee nyansatena. Emee gbagba e gyoo me nombia nan man na e ke kee kpene keji mee yako ne. ¹⁶ Deban keji dee di de Gbenjyoo weenee nan o kpa dee di na dee mo toose e ne, leenoo keji dee sola Wurubuaee wosefeereji gyakaa ke doo pette dee nyoo lee ke man ne, nawolo baa nyi daa na Kristo te yee dokoloni lee o fatabo keji doo. Mena mo te bodobodo keji dee kpellee fa donja ne, nawolo baa nyi daa na Kristo te yee dokoloni lee o wosenaane man. ¹⁷ Bodobodo dokoloni te dee mo kpala fa donja, mena doo daa balan burum ban pou ta bese walan dokoloni. Nawolo nyi bodobodo dokoloni kenan te de popou diiwoo.

¹⁸ E mo kee Iseraetena. Balan ban bee di weenee nan booo mo deesi fa Wurubuaee ne, ban na Wurubuaee na bese na walan dokoloni. ¹⁹ Mena doo sena yaa me nombia kenja na wolo baa? Bane yee kolo ke, yaa weenee nan bee mo deesi fa bane ne yena kolo? ²⁰ Koa, kpene keji mee wolo yena nyiaa, weenee nan bane somra na mo deesi fa banee ne, te yee nyi Wurubuaee te bee mo deesi fa ya. Felinkumee te bee deesi fa, mena doo moo ne gyae nyi emee na felinkumee ke yee dokoloni ya. ²¹ E be gyae e ke tale mo de Gbenjyoo Kristo leenoo nyoo, na e ka bese mo felinkumee mo leenoo nyoo ya. Te be gyae ke de nyi e ke di de Gbenjyoo Kristo nyefale man, na e ka bese ke di felinkumee mo nyefale man ya. ²² Dee gyae baa nyi de Gbenjyoo Wurubuaee ka gyen ban? Yaa dee kee da wose baa nyi de dana doni kela e?

²³ “Gbее doo nyi dee yee kpene kamase” mona

na ηe popou danaana τὸνὸ ya. “Gbεε doo nyi dεε yεε kpene kamase” mɔna na ηe popou ne gyae la ke yela dεε bee ya. ²⁴ Nɔlo na gyae ηon gbagba wui deeli ya, mɔna waa gyae ɔ tebia wui deeli bo.

²⁵ Naane kamase keη bεε yɔɔ kebu man ne ε ke tale lεε di, mɔna na boose naane keη dalee na ke yela ηolo konɔɔ man nombia ke yɔkɔse e ya.

²⁶ Nawolo nyi Wurubuare nombia anmarasen see ne yako nyiaa “Tεεle kei na kpene kamase keη doo ke man ne pou, yεε de Gbenjyoo Wurubuare wui.”

²⁷ Akpaa walan ηon ɔ te yεε Kristo baale e ya de baake ηon nyi ε kaa di, te ke yεε keη ε ke di na, ε gyu ke di mɔna ε na boose weenεε ηan dalee na ηolo konɔɔ man nombia ke yɔkɔse e ya.

²⁸ Mɔna akpaa ηolo de yako ηon nyi, “Weenεε keηa yεε bane dεε weenεε ηa na,” lee walan ηon ɔ be yako ηon ne, na balan akan ηan konɔɔ man nombia dɔɔ ε na di ηa ya. ²⁹ Na εmεε gbagba konɔɔ man nombia dɔɔ ya, mɔna walan ηon ɔ be yako ηon ne konɔɔ man nombia dɔɔ. Nawolo nyi ηolo konɔɔ man nombia be gyae ke tale tɔ man gbεε, nyi me na yεε kpene keη me dana gbεε nyi maa yεε ne ya. ³⁰ Mɔna akpaa me fane fa Wurubuare karan te me di weenεε keηa na, won dɔɔ te ηolo waa bu man fɔɔ lee weenεε keηa kedi dɔɔ?

³¹ Mena dɔɔ kpene kamase keη ε ne dii yaa ε ne nyɔɔ, yaa kpene kamase keη ε ne yεε na, ε yεε ηe popou mo lese Wurubuare yele. ³² ε na yeli ε nombia ayεesa ke tɔ Gyuda baale, yaa Giriki baale yaa Kristo walan kamase gbεε ya. ³³ Mena

mɔ te mɛɛ yɛɛ kakyɛŋ maa yɛɛ kpene kamase, na ka gyoo walaŋ kamase sia lee gbɛɛ kamase man. Nawolo nyi mɔɔ ne gyae maŋ gbagba me deeli ya, mɔna balan pou deeli te mɛɛ gyae, na de Gbengyoo Yesu Kristo ke nyin lɛɛ ba nyee.

11

Mena keŋ kaboena nyi ala baa yɛɛ Wurubuarɛ osom man

¹ Ɛ kasee me dinɔɔ ŋgba mena keŋ maŋ mɔ ne kasee Kristo dinɔɔ nɛ. ² Mɛɛ kɛɛɛ ŋon ŋgba mena keŋ ɛ ne tɔɔse maŋ ɛ nombia pou man, te ɛ dana me nombia ŋan mɔɔ wola ŋon man nideli nɛ. ³ Mɔna mɛɛ gyae ɛ ka gyɛŋ nyi baale kamase nyee yɛna Kristo, te alo mɔ nyee yɛna ɔ baale te Kristo mɔ nyee yɛna Wurubuarɛ. ⁴ Mena dɔɔ baale kamase ŋon ɔ ne fane yaa ɔ ne kolosi Wurubuarɛ nombia balan man, te ɔ mo kolo wu ɔ nyee na ɔ ta do ɔ nyee desɛŋ. ⁵ Mena mɔ te alo kamase ŋon ɔ ne fane yaa ɔ ne kolosi Wurubuarɛ nombia balan man, te ɔ ta mo kolo wu ɔ nyee ya na ɔ ta do ɔ nyee desɛŋ. Na yɛɛ yaa ŋgba ɔ gbee ɔ nyee baa nɛ. ⁶ Nyi akpaa alo bɛɛ gyae nyi waa mo kolo wu ɔ nyee ya na, kenan na kaboena nyi waa tisi ɔ nyee. Te akpaa desɛŋ dana alo ŋon nyi waa tisi ɔ nyee yaa ɔ be tale gbee ɔ nyee ya nɛ, kenan na kaboena nyi waa mo kolo wu ɔ nyee. ⁷ Tekaboena nyi baale waa mo kolo wu ɔ nyee ya, nawolo nyi Wurubuarɛ yɛɛ baale bo ŋon gbagba dinɔɔ man na waa mo lese ŋon Wurubuarɛ gyoorobiiri wola. Mɔna alo dɔɔ ɔ na lese baale gyoorobiiri bo wola. ⁸ Nawolo nyi na baale te Wurubuarɛ lesewɔ lee alo man

ya, mɔna alo te ɔ lesewɔ lee baale man. ⁹ Na alo dɔɔ te Wurubuarɛ yɛɛ baale ya, mɔna baale dɔɔ te Wurubuarɛ yɛɛ alo. ¹⁰ Nombia kɛɲa na Wurubuarɛ kpilala baɲ mɔ dɔɔ nɛ, kaboena nyi alo waa mo kolo wu ɔ nyee na ka wola nyi ɔ doe ɔ baale tɛɛ.

¹¹ De Gbenjyoo Yesu siaman na alo be kyaa ɔ wose dɔɔ ya, te baale mɔ be kyaa ɔ wose dɔɔ ya. Be popou kyaa bo fa dɔɲa. ¹² Nawolo nyi ɲgba mena kɛɲ alo ba lee baale man nɛ, mena mɔ te alo na lolana baale. Te kpene kamasɛ mɔ na lee bo Wurubuarɛ gyan. ¹³ Ɛmɛɛ gbagba ɛ gyoo nombia kɛɲa man kɛɛ. Dei nyi alo waa fane fa Wurubuarɛ kɛɲ nyi ɔ na mo kolo wu ɔ nyee yee? ¹⁴ Daa gbagba de nombia ayɛɛsa bɛɛ wola daa nyi akpaa baale de tina ɔ nyeenyɔɔse yela te da gyoo kusuu na, ke yɛɛ desɛɲ ke yee? ¹⁵ Mɔna akpaa alo dana nyeenyɔɔse burum na, ne yeli ɔ ne yɛɛ kyeo. Nawolo nyi Wurubuarɛ faa e nyeenyɔɔse dɔɔlonɲ bo nyi ɲe dee wu ɔ nyee. ¹⁶ Akpaa ɲolo ne gyae waa lɛɛ nombia kɛɲa aɲmaarenɲ na, daa na Kristotena akanɲ baɲ pou nombia ayɛɛsa bɛɛ wolo nyi dɛɛ lɛɛ nombia kɛɲa aɲmaarenɲ ya.

De Gbenjyoo weenɛ ɲan ɔ kpa dee di na dɛɛ mo tɔɔse e nɛ

¹⁷ Nɛnɛɛ lee nombia ɲan mɛɛ gyae maa kolosi fa ɲon debokeiman nɛ dɔɔ, mɔɔ ne kɛɛɛ ɲon ya. Nawolo nyi ɛ gyanɛɛ ɛ ka som na, bɛɛ mo kolo kpaakpaa kɔɲ ya. Na bese wɔɛɛ abɔɔ bo kpu. ¹⁸ Nombii gyanɲbate yɛna nyi, mee nyii nyi ɛmɛɛ Kristotena dikpii kɛɲ de gyanɛɛ na ɛ ne kpase kpookpoo, te mɛɛ lɛɛ nombia kɛɲa

ɲaale di. ¹⁹ Nawolo nyi kaboena nyi kekpase kprookpoo kei dɛɛ kɔŋ ɛ man, na ke nyiŋ lese ban be gbɛɛnɛŋ tenɛɛ Wurubuare siaman nɛ wola. ²⁰ Ɛ kyaa gyanɛɛ ɛ ke di na, te yɛɛ de Gbenɣyoo weenɛɛ te ɛ ne dii ya. ²¹ Nawolo nyi ɛ gyanɛɛ ɛ ke di nɛ, walaŋ kamase ne di ɔ wui weenɛɛ bo keŋ ɛ bɛɛ kyaa daa dɔŋa ya. Tanam na ko baale, te baale mɔ ne dii baa dɛɛɛɛ. ²² Ɛ ne yako baa nyi ɛmɛɛ gbagba be dana akpanalanɛ ɲan man ɛ ke di na ɛ ke nyɔɔ yee? Yaa ɛ ne gyae ɛ ke fulu Kristotena dikpii keŋ, na ɛ ka do balan ban boɔ dana kolo ya nɛ desɛŋ? Wonɲ nombia yaa ɛ ne gyae maa yako ɲon baa? Ɛ ne gyae nyi maa keɛɛ ɲon? Koa, keŋa man dɔɔ mɔɔ gyae maa keɛɛ ɲon ya.

²³ Nawolo nyi kpene keŋ mɔɔ kasee lee de Gbenɣyoo Yesu gyan nɛ, keŋ yaa man mɔ moowɔ mɛɛ wola ɲon nɛ. Nelim keŋ baa lese de Gbenɣyoo Yesu fa nɛ ɔ moo bodobodo, ²⁴ te ɔ kefane fa Wurubuare karaŋ taŋ nɛ ɔ keɛɛ ke te ɔ yakowɔ nyiaa, “Kei yena ma wosenaane keŋ Wurubuare ba mo fa ɲon nɛ. Ɛ kyaa yɛɛ kei na ɛ ka mo tɔɔɛ man.” ²⁵ Mena mɔ te be ke di weenɛɛ ɲan taŋ nɛ, ɔ moo leenɔɔ na solon keŋ te ɔ yakowɔ nyiaa, “Kei yena me fatabo keŋ Wurubuare ba mo yɛɛ nɔɔkebakeseɛ wole. Ɛ kyaa yɛɛ kei deban kamase keŋ ɛ ke nyɔɔ ke nɛ, na ɛ ka mo tɔɔɛ man.” ²⁶ Kei nawolo nyi deban kamase keŋ ɛ ke di bodobodo kei na ɛ ke nyɔɔ lee leenɔɔ kei man na, ɛ ne di de Gbenɣyoo yen keŋ adanseɛ baa kelii wee keŋ waa bese kɔŋ.

²⁷ Mena dɔɔ walaŋ kamase ɲon ɔ ta mo gbɛɛ

kpaakpaa di bodobodo kei, na waa nyɔɔ lee de Gbenɔgyoo leenɔɔ kei man ya ne, na ɔtenate te yeε dukum baa. Nawolo nyi ɔ te bu de Gbenɔgyoo wosenaane na ɔ fatabo kenɔ ya. ²⁸ Mena dɔɔ kaboena nyi walaɔ kamase waa gyoo ɔ wose man nideli, pena waa di bodobodo kei na waa nyɔɔ lee de Gbenɔgyoo leenɔɔ kei man. ²⁹ Nawolo nyi walaɔ kamase ɔnɔn ɔ dii te ɔ nyɔɔ, te ɔ te lee do nyi de Gbenɔgyoo Yesu wosenaane na ɔ fatabo kenanɔ ya ne, na ɔtenate falaa ɔ wose baa. ³⁰ Lee mena dɔɔ te ε man balanɔ burum baale wose yɔkɔsewɔ, te baale mɔ gyoo kaweesse te baale mɔ yekeewɔ ne. ³¹ Mɔna nyi akpaa da gyoo da wose man nideli pɛte de di de Gbenɔgyoo weeneε ɔnan na, Wurubuare be gyae waa bu daa fɔɔ ya. ³² Akpaa de Gbenɔgyoo de bu daa fɔɔ na ɔ ne wɔnɔ da denjele bo, na bɔɔ nyinɔ wolεε daa kpu na tεele kei dɔɔ balanɔ akanɔ banɔ ya.

³³ Mena dɔɔ me tebia, akpaa ε kɔnɔ kaa gyanee ε ke di na ε kyaa daa dɔnɔ. ³⁴ Mɔna akpaa nyi tanam na ko ɔlo na waa di lee ɔ dεε pena waa kɔnɔ, na ε kɔnɔ kaa gyanee na bɔɔ nyinɔ bu ɔlo fɔɔ ya. Nyi akpaa me kɔnɔ na, maa kaa wola ɔnɔn nombia akanɔ ɔnan man kpu.

12

Wurubuare felinɔ abɔɔ anefanɔ

¹ Me tebia, mɔɔ ne gyae ε ke kyaa kenɔ nyi ε ba gyeɔ kolo lee Wurubuare felinɔ abɔɔ anefanɔ ɔnan wose man ya. ² ε gyeɔ nyi debanɔ kenɔ ε doo wiase man kenɔ ε te lee ta Wurubuare di ya ne, ε yela ba beo ɔnɔn gyu beenenɔ gyanɔ. Beenenɔ kewɔ mɔ beε

fa nyeedon̄ ya. ³ Mena dɔɔ mɛɛ gyae ε ka gyen̄ nyi walaŋ ñon Wurubuaɛ felin̄ doo ɔ man nɛ, ɔ be gyae waa tale yako mmusuo nombia gyakaa Yesu dɔɔ ya. Te ñolo mɔ be kyaa waa tale yako nyi Yesu yɛna ɔ Gben̄gyoo, ken̄ nyi Wurubuaɛ felin̄ be doo ɔtenate man ya.

⁴ Wurubuaɛ felin̄ ñon abɔɔ anefan̄ kyaa kpookpoo, mɔna ñe popou lee Wurubuaɛ felin̄ dokolon̄ ñonan̄ gyan̄. ⁵ Wurubuaɛ ɔsom tomse kpookpoo kyaa, mɔna de Gben̄gyoo dokolon̄ ñonan̄ yaa dɛɛ yɛɛ fa. ⁶ Tomse kpookpoo mɔ kyaa, mɔna Wurubuaɛ dokolon̄ ñonan̄ ne faa na ɔ balan̄ don̄ te bɛɛ mo yɛɛ ñe popou.

⁷ Wurubuaɛ felin̄ ñon ne faa na Kristo walaŋ kamase don̄ daale dinɔɔ, na waa mo yɛɛ tom Kristotena dikpii ken̄ man na ke de fa be popou. ⁸ Wurubuaɛ felin̄ ñonan̄ ne fa ñolo nyansa ken̄ waa mo kolosi nombia, te ɔ ne fa ñolo mɔ nombia kagyen̄. ⁹ Mena Wurubuaɛ felin̄ dokolon̄ ñonan̄ ne yele la ñolo Wurubuaɛ keɛɛdi ne yɛɛ don̄, te ɔ ne fa ñolo mɔ don̄ ken̄ waa mo kyo kawese. ¹⁰ Wurubuaɛ felin̄ ñonan̄ ne faa na ñolo don̄ ken̄ waa mo yɛɛ gyakolon̄ nombia, te ɔ ne fa ñolo mɔ don̄ ken̄ waa mo kolosi Wurubuaɛ nombia. Ñon ne yele la ñolo ne tale gyen̄ nyi nombii daale lee Wurubuaɛ gyan̄ yaa ke ta lee Wurubuaɛ gyan̄ ya. Ñon ne faa na ñolo deise kpookpoo kekolosi, te ñon ke ne faa na ñolo mɔ deise kpookpoo man kalese. ¹¹ Mena abɔɔ ken̄a pou yɛɛ Wurubuaɛ felin̄ dokolon̄ ñonan̄ tom ke, te ɔ ne fa walaŋ kamase lee ñon felin̄ ñonan̄ gbagba kegyaebii man.

¹² Deniwalaŋ wose yεε dokolon, mɔna ke dana yenaase kpookpoo burum. Doo nyi ke dana yenaase kpookpoo burum koran̄ nε, ηe popou ne bom la yεε deniwalaŋ wosenaane dokolon. Mena ke te Kristo mɔ doo. ¹³ Daa Kristotena pou na Gyudatena na Girikitena na gbeŋa na ban be kyaa ba wose dɔɔ nε pou, Wurubuare felin̄ dokolon ηonan̄ te ba moowɔ sɔ de popou Wurubuare lon̄. Non̄ moon̄a daa bom te de popou bese Kristo wosenaane dokolon̄ ken̄. Ken̄te de nyin̄a felin̄ dokolon̄ ηonan̄, te ɔ ne yεε tom de popou man.

¹⁴ Na yenan̄ dokolon̄ ne yεε na deniwalaŋ wose ken̄ pou ya, mɔna yenaase kpookpoo ηan̄ pou bom la yεε wosenaane dokolon̄. ¹⁵ Akpaa nae de yako nyi, “Ma te yεε nyin̄maa ya mena dɔɔ mɔɔ kpue wosenaane ken̄ man ya na,” kei gyae ke tale lese nae ken̄ lee wosenaane kenan̄ man? ¹⁶ Te akpaa den̄ele de yako nyi, “Na man̄ yena sibii ya mena dɔɔ mɔɔ kpue wosenaane ken̄ man ya na,” ken̄ nawolo baa nyi kɔɔ kpue wosenaane ken̄ man yee? Kei gyae ke tale lese den̄ele kenan̄ lee wosenaane man? ¹⁷ Nyi akpaa wosenaane ken̄ pou den̄ yεε sibii ke na, sena te wosenaane ken̄ gyae ke yεε na ke nyii kolo? Te akpaa wosenaane ken̄ pou den̄ yεε den̄ele ke na, sena te wosenaane ken̄ gyae ke yεε na ke wɔŋ nyii? ¹⁸ Mɔ n̄ keε na, Wurubuare moo wosenaane kpookpoo ηan̄ pou bo bom yεε wosenaane dokolon̄, lee ηon̄ gbagba kegyaebii man. ¹⁹ Nyi wosenaane yenaase kpookpoo ηan̄ pou den̄ yεε wosenaane yenan̄ dokolon̄ na, nafa ke gyae ke yεε gyakolon̄. ²⁰ Mɔna ηgba mena ken̄ ke doo nε, wosenaane

yenaase ñan pou boe mɔna wosenaane keŋ pou yɛɛ dokolonɔ.

²¹ Sibii be gyae ke tale yako nyinmaa nyi, “N be dana tɔnɔɔ fa man ya,” te nyee mɔ be gyae ke tale yako nae nyi, “N be dana tɔnɔɔ fa man ya.” ²² Mɔna wosenaane yenaase ñan dɛɛ kɛɛ nyi ñe taŋ don ya nɛ, nyi ñɔɔ doo wosenaane man ya nɛ nafa wosenaane be gyae ke tale yɛɛ kolo ya. ²³ Te wosenaane yenaŋ keŋ de bee bu ke ya nɛ, keŋ gba te dɛɛ ko da wose na ke. Wosenaane yenaŋ keŋ daa ne kɛɛ nyi ke bee hia nideli ya nɛ, keŋ gba te dɛɛ kɛɛ ke dɔɔ nideli. ²⁴ Da wosenaane yenaase ñan dɛɛ kɛɛ nyi ñe dana kyeo nɛ, be doo nyi dɛɛ kɛɛ ñe dɔɔ mena ya. Mɔna Wurubuare ta mo wosenaane yenaase ñan pou towaa, te ɔ moo obuo fa ñan nafa ñɔɔ taŋ obuo ya nɛ. ²⁵ ɔ yɛɛ ke mena na kekpase be nyin doo wosenaane yenaase kpookpoo ñan man ya, mɔna wosenaane yenaŋ kamase dɛɛ kɛɛ ke dɔɔ dɔɔ nideli. ²⁶ Akpaa de kɔŋ nyi wosenaane yenaŋ daale ne naa diyem na, akan ñan pou mɔ ne naa diyem kpu na ke. Mɔna akpaa de kɔŋ nyi wosenaane yenaŋ daale de nyin yele na, ne yɛɛ yenaase akan ñan mɔ pou gyonɔ.

²⁷ Nɛnɛɛ ɛ popou bom la yɛɛ Kristo wosenaane keŋ, te ɛ man walaŋ kamase yɛɛ ɔ yenaŋ daale ke. ²⁸ Kristotena dikpii keŋ man nɛ, Wurubuare ta see dibiasɛ ñaale. Gyanɔba nyibaŋ yena Kristo kpilala baŋ. Baŋ be gyakaa balate yena Wurubuare akpenkpenɔɔra, te baŋ be gyakaa batorote yena baŋ bɛɛ wola Wurubuare nombia ñan nɛ. Baale mɔ yena baŋ bɛɛ yɛɛ yakolonɔ

nombia, te baale mo yena ban bee kyo kaweeese, te baale mo yena ban bee kyo be tebia. Baale mo yena siamantena ban bee kee nyi nombia nan pou bee yee ne ne gyu nideli. Te akan ban yena ban bee kolosi deise kpookpoo ne. ²⁹ N kee na, na be popou yena Kristo kpilala ya. Na be popou yena Wurubuarɛ akpenkpenngyɔɔra ya. Na be popou yena wolala ya. Na be popou ne yee na gyakolon nombia ya. ³⁰ Na be popou ne kyɔɔna kaweeese ya. Na be popou ne kolosina deise kpookpoo ya. Na be popou mo na lesena deise kpookpoo man ya. ³¹ Mo na e yela e sia keyase Wurubuarɛ abɔ anefan dinaana nan na kela kenɛ ne do. Neneɛ maa wola non nombia kraakpaɛ nan na kela kenɛ ne pou.

13

Kegyae

¹ Nyi akpaɛ mee tale kolosi deise wɔlee kpookpoo yaa Wurubuarɛ kpilala dei, te balan kegyae be doo me man ya na, kenan na ma kekolosi pou yee ngba dowuro yaa akpaakpaase nan nee yee yeesa yakaɛ bo ne. ² Akpaɛ me yee Wurubuarɛ dekpɛnkpenngyɔɔre e, te maa tale naa Wurubuarɛ nombia aweesen nan na maa yako, te ma gye nan nombia pou te me dana keleeɛdi kraakpaate ken maa tale mo kulii bulase, te balan kegyae be doo me man ya na me yee yakaɛ. ³ Mena mo te akpaɛ ma mo abɔ nan pou me dana ne fa ayematena, te ma mo ma wosenaane fa nyi baa too, te balan kegyae be doo me man ya na nan pou mo yee ne yee yakaɛ.

⁴ Nyi n ne gyae walaŋ na n ne nyiŋ konɔɔ fa e, te n ne wii ɔ waraŋase mɔ. ɔ kolo bɛɛ bere n sia ya te n bɛɛ wola n wose ya, te n bɛɛ kɛɛ n wose nyi n kela e ya. ⁵ Nyi akpaa n ne gyae walaŋ na, n bɛɛ yɛɛ e abɔɔ ŋan tekaboena nɛ ya, te n bɛɛ gyae nyi nyan nyaagen wui ke de na ŋon wui ke wɔlɛɛ ya. N bɛɛ gyen ban bilenbilen na e ya, te n bɛɛ mo ɔ nombia do n tɔɔman ya. ⁶ Nyi n ne gyae walaŋ nɛ ɔ yɛɛ nombiikum na bɛɛ yɛɛ nen gyon ya, mɔna akpaa ɔ yɛɛ nombii kpaakpaa na ne yɛɛ nen gyon. ⁷ Nyi akpaa balan kegyae doo n man nɛ, deban kamase na n ne tale sen kenken abɔɔ pou man, te ne yeli n kelɛɛdi na sem nideli. N ne nyiŋ konɔɔ abɔɔ pou man, te ne yeli n ne tale sen kenken abɔɔ ŋan n loo gyakaa ŋe doo nɛ man, te n ne yɛɛ kakyen sen kenken abɔɔ pou man.

⁸ Nombia ŋan Wurubuare akpenkpenngyɔɔra ne kolosi see, na deise kpookpoo kekolosi na nombia kagyen pou gyae ke gyu ɔto. Mɔna balan kegyae doo kɔɔ tan ɔto ya. ⁹ De nombia kagyen na don ken Wurubuare ba mo fa daa te dɛɛ tale kolosi ɔ nombia nɛ yɛɛ yaale yaale. ¹⁰ Mɔna akpaa nyi kpene ken ke yɛɛ debilin nɛ de kɔn na, ŋan ŋe yɛɛ yaale yaale nɛ gyae ke ŋaalaa. ¹¹ Deban ken me yɛɛ bu e na mee kolosi bo ŋgba biikyaabii nɛ, te mee gyuen mɔ ŋgba biikyaabii nɛ, te me yɛɛ ma kpene kamase mɔ bo ŋgba biikyaabii nɛ. Mɔna me ka bee kei nɛ, me te tina biatɛɛ nombia ŋan pou yela. ¹² Wurubuare nombia ŋan dɛɛ naa debokeiman nɛ, doo ne naa ŋa nideli ya. Ŋe yɛɛ fulaa de siaman ŋgba mena ken n ne kɛɛ kolo diiku bene man te n bɛɛ naa ke

nideli ya. Mɔna debaŋ daale gyae kelii keŋ dɛɛ naa de Gbeŋgyoo Wurubuaɛ na de sia fonɛɛ, na waa yela dɛɛ gyen ɔ nombia ŋan man nideli. Debaŋ kei mɔ nɛ me nombia kagyeŋ yɛɛ kyomii nɛ, mɔna debaŋ daale gyae kelii na, maa gyen nombia nideli ŋgba mena keŋ Wurubuaɛ gyen maŋ nideli nɛ.

¹³ Abɔɔ keŋa pou man nɛ nombia atooro kyaa la keŋ ŋɔɔ taŋ ɔto ya. Ŋan yena keɛɛdi na lookegyakaa na kegyae. Mɔna ŋe popou man na, kegyae yena ŋa nyee.

14

Pɔɔl kabese kolosi lee Wurubuaɛ felin abɔɔ anefaŋ ŋan wose man

¹ ɛ yɛɛ kakyen na ɛ ke gyae dɔŋa, na ɛ ke yase ɛ sia gyae Wurubuaɛ felin abɔɔ anefaŋ ŋan gbɛɛ. Tuturu na, ɛ yase ɛ sia gyae keŋ Wurubuaɛ waa ta ɛ dɔɔ kolosi nɛ gbɛɛ. ² Nawolo nyi walaŋ ŋon ɔ ne kolosi deise wɔɔɛ kpookpoo nɛ, ɔ bɛɛ kolosi fa denibalaŋ ya mɔna ɔ ne kolosi bo fa Wurubuaɛ. N keɛ na ŋolo bee nyii ɔ nombia ŋan man ya, nawolo nyi Wurubuaɛ felin ŋon ne tɛɛ la ɔ dɔɔ kolosi nombia aweesen ŋenan. ³ Mɔna walaŋ ŋon Wurubuaɛ ne tɛɛ ɔ dɔɔ kolosi nɛ, ɔ nombia ŋan na do balaŋ don na kakyen te ne yeli bɛɛ tale kyaŋ ba wose. ⁴ Walaŋ ŋon ɔ ne kolosi deise wɔɔɛ kpookpoo nɛ, ŋon waagen te nombia ŋan ɔ ne kolosi nɛ dana tɔnɔɔ fa. Mɔna ŋon Wurubuaɛ ne tɛɛ ɔ dɔɔ kolosi nɛ, ɔ nombia ŋan ɔ ne kolosi nɛ dana tɔnɔɔ fa Kristotena dikpii keŋ pou.

⁵ Nafɔ ma kegyae yena nyi ε popou yaa kolosi deise wɔlɛε kpookpoo, mɔna kenj mɛε gyae kela yena nyi, Wurubuare ke ta ε dɔɔ kolosi. Nawolo nyi walanj ηon Wurubuare ne tɛε ɔ dɔɔ kolosi na, ɔ kela walanj ηon ɔ ne kolosi deise kpookpoo. Gyise ηolo kyaa botɔɔ kenj ɔ ne tale lese deise wɔlɛε kpookpoo ηan man, na kekyɔ Kristotena dikpii kenj pou, na baa bee bɔ ɔsom kenj man.

⁶ Me tebia, nyi akpaa me kɔη ε gyanj te me kolosi deise wɔlɛε kpookpoo na, wonj tɔnɔɔ yaa ε ke nyinj lee ηe man? Mɔna akpaa me kaa yako ηon nombia ηan Wurubuare ba lese wola man, yaa nombia kagyenj wose man nombia, yaa nombia ηan Wurubuare ba mo fa manj nyi me kaa yako ηon, yaa me kaa wola ηon nombia na, na kenja be dana tɔnɔɔ fa ηon yee? ⁷ Mena mɔ te abɔɔ ηan nyeedɔη be doo ηe man ya ηgba keferese na kabereε ne, akpaa be ta wola ηa nideli ya na amɔte ne gyae la waa nyii ηe man?

⁸ Te akpaa yoonɔɔte ηon ta wola ɔ kabereε nideli ya na, sena te ηolo waa nyii ke man na waa koro desina ɔ wose fa yoo? ⁹ Mena te doo fa εmɛε mɔ. Akpaa ηolo de kolosi dei wɔle kpoo daale,

te ηolo te nyii ke man ya na sena te ηolo waa yɛε na waa tale nyii nombia ηan ɔ ne yako ne man? Dekɔη mena na, ɔ ne kolosi bo do felinj man yakaa. ¹⁰ Deise kpookpoo burum kyaa tɛεle kei dɔɔ, mɔna dei daale be kyaa kenj ηolo bee nyii ke man ya. ¹¹ Akpaa nyi mɔɔ ne nyii dei kenj ηolo ne kolosi ya na me yɛε ηɔɔle e ɔ siaman, te mena mɔ te ηon mɔ yɛε ηɔɔle e me siaman.

¹² Mena te doo fa εmɛε mɔ. Debanj kenj ε sia be yɛε ε ne keo Wurubuare felinj abɔɔ anefanj ηan

ne, e yee kakyen keo ken gyae ke yela Kristotena dikpii ken ka bee bo osom ken man ne.

¹³ Mena doo akpaa nyi nolo ne kolosi dei wole kpoo daale na, kaboena nyi waa fane na waa nyin tale lese ke man. ¹⁴ Nawolo nyi akpaa me fane dei kpoo man na, felin non o doo me man ne ne fane la, mona ma agyuen be doo botoo ya.

¹⁵ Mena doo sena yaa maa yee? Maa mo felin non o doo me man ne fane, na maa mo ma agyuen mo fane. Maa mo felin non o doo me man ne kpee noonen, na maa mo ma agyuen mo kpee noonen. ¹⁶ Nyi e gyanee e ne fane te n mo dei daale kpoo n na lese Wurubuaere yele, te walan yakaa nolo kyaa e man ken o bee nyii n dei ken man ya na, sena te waa tale see nen nyi, "Deekon Mena," ken nyi o te nyii kpene ken n be yako ne man ya? ¹⁷ Mberem na n fanewo nideli lese Wurubuaere yele, mona ke tan tonoo fa n balate non ya.

¹⁸ Mee fa Wurubuaere karan ngba mee tale kolosi deise kpookpoo kela e man walan kamase ne. ¹⁹ Mona akpaa me kpue Kristotena dikpii ken man na, mee gyae nyi maa kolosi nyansa nombia kyomii bo mo wola balan nombia, kela ken nyi maa kolosi nombia burum deise kpookpoo man ken boo gyae baa nyii ne man ya.

²⁰ Me tebia, e na gyuen ngba bia ne ya. Lee dukum keyee man na, e yee e wose ngba kyokyoosebia ban boo gyen dukum ya ne. Mona lee e kee gyuen man na, e gyuen ngba balan ban boo bee Wurubuaere nombia man ne. ²¹ Wurubuaere nombia anmarasen see ne yako nyiaa, Wurubuaere kpa,

“Maa ta balan ban bee kolosi deise kpookpoo ne
doo kolosi fa me balan.

Maa ta nɔɔla doo kolosi fa me balan.

Mona kenja wole koran na,

bɔɔ gyae baa nyii me dei ya.”

²² Deise kpookpoo kekolosi te yee kpene ken
Kristotena na mo gyen Wurubuare don ya, mona
ban ba te lee ta Kristo di ya ne, bee mo ke gyene
Wurubuare don. Wurubuare nombia keyako see
yee kpene ken ke dana tonoo fa ban bɔɔ lee Kristo
di ne. Te ban ba te lee ta Kristo di ya ne doo, ka
be dana tonoo fa wo ya.

²³ Mena doo akpaa Kristotena dikpii ken de
gyanee te walan kamase ne kolosi deise wolee
kpookpoo, te akpaa balan wolee yaa ban ba te
yee Kristotenawo ya ne de kon botoo na, bɔɔ
gyae baa yako nyi ba nyeeya ne wolee baa yee?

²⁴ Mona nyi akpaa Wurubuare de tee e popou
doo o ne kolosi, te walan yakaate yaa non o te
yee Kristo walan e ya ne de kaa gyoo e man na,
nombia nan o ne nyii ne gyae ka lese o dukum
keyee deboo, na ke yela waa gyen nyi o yee
dukumyere e. ²⁵ Nombia nenan gyae ka lese
o konoo man nombia nan pou weesee ne deboo,
na waa bun som Wurubuare na waa yako nyiaa,
“Aman Wurubuare kpue e man.”

Kristotena kegyanee mmaraase

²⁶ Me tebia, nombia nan mee yako ne mee wolo
baa nyi akpaa e kon kaa gyanee ne, mberem
na nolo dana noonen ken waa kpee na nolo mo
dana kolo waa wola, yaa nolo mo dana nombii
ken Wurubuare ba lese wola e. Mberem na nolo

mɔ ne gyaɛ waa mo deise wɔɛɛ kpookpoo kolosi, yaa ɲolo mɔ kyaa keɲ waa lese dei wɔle kei man nɛ, kaboena nyi yaa yɛɛ keɲa pou na ɛ ka mo do Kristotena baɲ kakyɛɲ.

²⁷ Akpaa ɛ man baale baa kolosi deise wɔɛɛ kpookpoo na, baa yɛɛ balan bala te ba boo paa na baa yɛɛ balan batooro. Mɔna kaboena nyi baa kolosi dokolon dokolon, na ɲolo mɔ ka lese ɲe man. ²⁸ Nyi akpaa ɲolo be kyaa keɲ waa lese nombia ɲan man ya nɛ, kenan na ɲon ɔ ne kolosi ɲa nɛ waa kyan ɔ nɔɔ wu Kristotena dikpii keɲ man, na waa kolosi fa Wurubuare na ɲon gbagba.

²⁹ ɛ yela Wurubuare akpenkpenɲyɔɔra bala yaa batooro kekolosi, na balan akan baɲ ka gyoo be nombia ɲan bee kolosi nɛ man nideli. ³⁰ Te akpaa ɲolo kyaa te Wurubuare da lese nombia ɲaale wola e nɛ, ɛ yela walaɲ ɲon ɔ be tanɲbɛɛ ɔ ne kolosi nɛ ke tina kekolosi yela. ³¹ Nawolo nyi ɛ yɛɛ mena na Wurubuare waa tale ta ɛ dɔɔ dokolon dokolon kolosi, na ke yela ɛ popou ke kasee kolo lee ke man na ka do ɲon kakyɛɲ. ³² Walaɲ kamase ɲon Wurubuare ne tɛɛ ɔ dɔɔ kolosi nɛ, kaboena nyi waa tale kyan ɔ wose lee ɔ kekolosi keɲ man. ³³ Nawolo nyi Wurubuare te yɛɛ walaɲ ɲon ɔ ne yɛɛ abɔɔ basabasa ya, mɔna ɔ yɛɛ Wurubuare ɲon ɔ ne yɛɛ wa abɔɔ na ɲe gbɛɛ.

³⁴ ɲgba mena keɲ doo Kristotena akpiiise ɲan pou man nɛ, kaboena nyi ala baa wu be nɔɔ. Be gyaɲee ɔsom man na gbɛɛ be doo nyi baa kolosi ya, mɔna kaboena nyi baa yɔkɔse ba wose ɲgba

mena ken Mosesi mmaraa ken na wolo ne. ³⁵ Nyi akpaa beɛ gyaɛ baa nyii nombii daale man nideli na, kaboena nyi baa boose be baala deni man. Nawolo nyi ke yeɛ desɛɲ ke nyi alo ke yeɛ noɔdon Kristotena deɛgyaɲee man.

³⁶ Mena doo ε na wolo baa nyi ε gyaɲ te Wurubuare nombia ɲan leewo kon, yaa emɛɛ yaagen nyii na ɲa?

³⁷ Akpaa ɲolo ne baake o wose nyi o yeɛ Wurubuare dekpenkpenɲyooɛ e, yaa o ne keɛ o wose nyi o dana Wurubuare felin aboo anefan ɲan na, kaboena waa gyeɲ nyi me nombia ɲan mee kolosi ne pou lee Wurubuare gyaɲ. ³⁸ Te akpaa nyi ɲolo te lee me nombia kenja di ya ne, emɛɛ mo ε na mo e yeɛ kolo ya.

³⁹ Mena doo me tebia, ε yase ε sia na Wurubuare ke ta ε doo kolosi, mo ε na to ban bee kolosi deise wolee kpookpoo ne gbɛɛ ya. ⁴⁰ Mona kaboena nyi yaa yeɛ nombia pou na ɲe gbɛɛ, ɲgba mena ken kaboena ne.

15

Kristo kefon lee yeɲ man

¹ Me tebia, nenɛɛ mee gyaɛ maa toose ɲon nyeedon nombia ɲan moo yako ɲon te ε be lee di te ε seɲɛɛ ɲe man kenken ne. ² Akpaa ε kyaɲ nombia ɲan moo yako ɲon ne man kenken na, Wurubuare waa ta ɲe doo lee ε nyee. Mona akpaa ε te kyaɲ ɲa kenken ya na ε kelɛɛdi ken yeɛ yakaa.

³ Nawolo nyi kpene ken de Gbenɲyoo Yesu ba wola man te ke dana tonoo kela kpene kamase

ne, keŋ yaa ma moowɔ mee wola ŋon ne.
Nombia ŋenan yena nyi,

De nombiakumee dɔɔ te Kristo kaa yeŋawɔ,
ŋgba mena keŋ Wurubuaɛ nombia
aŋmarasen see ŋan ne yako ne.

⁴ Be wuu e te weeya atoorote keŋ na
Wurubuaɛ gyusu e lee yeŋ man,
ŋgba mena keŋ Wurubuaɛ nombia
aŋmarasen see ŋan ne yako ne.

⁵ ɔ lese ɔ wose wola Pita.
Kenan wole na te ɔ lese ɔ wose wola ɔ kpilala
kufu bala ban mɔ.

⁶ Kenan wole ne ɔ besewɔ lese ɔ wose wola
ɔ kaseela ban be yaanɔɔle kela balan
sononon akpeŋ anon (500) ne deban dokolon
man.

Be man balan burum see be kyaa na be sia te
baale mɔ ta yekee. ⁷ Kenŋte ɔ lese ɔ wose wola
Gyemisi, te ɔ besewɔ lese ɔ wose wola kpilala
ban pou. ⁸ Wole wole ne, ɔ kaa lese ɔ wose wola
man Pɔɔl ŋon nafa ŋolo te gyakaa loo nyi maa
kaa bese Kristo walan ya ne.

⁹ Man yena Kristo kpilala ban pou man ke-
maasa, te ma tekaboena gba nyi nafa baa baake
man nyi Kristo kpilale ya. Nawolo nyi me
naase Kristotena ban diyem nideli. ¹⁰ Mɔna lee
Wurubuaɛ beree dɔɔ te gyen me kaa bese walan
ne. ɔ beree keŋ ɔ ba mo boele man ne te yee
yakaa ya, nawolo nyi me yee tom kela Kristo
kpilala akan ban pou. Mɔna na man gbagba don
te ma moowɔ yee ya, Wurubuaɛ beree keŋ ɔ
ba mo boele man ne yee la. ¹¹ Mena dɔɔ Kristo
nombia kenŋ lee me gyan o ŋa lee be gyan bo o,

ɲan te de popou ne kolosi te ɲan mɔ te ε λεωɔ di.

Kefon lee yen man

¹² Mɔna akpaa dee kolosi nyeekeleε nombia ɲan nyi Kristo yenawɔ te Wurubuarε gyuuusu e lee yen man na, won dɔɔ te εmεε baale ne yako nyi kefon lee yen man be kyaa ya? ¹³ Nyi akpaa kefon lee yen man be kyaa ya na, kenan na nawolo baa nyi Wurubuarε te gyuuusu Kristo lee yen man ya. ¹⁴ Te akpaa Wurubuarε te gyuuusu Kristo lee yen man ya na, kenan na Wurubuarε nombia ɲan dee kolosi na ε keleedi ken mɔ yεε yakaa. ¹⁵ Nyi akpaa be doo mena ya na kenan na daa Kristo kpilala ban te di dekara gyakaa Wurubuarε dɔɔ, nawolo nyi dεε yako nyi Wurubuarε gyuuusu Kristo lee yen man. Nyi akpaa woya be gyae baa fon lee yen man ya na, kenan na Wurubuarε te gyuuusu Kristo lee yen man ya. ¹⁶ Mɔ akpaa kefon lee yen man be kyaa ya na, kenan na Wurubuarε te gyuuusu Kristo lee yen man ya. ¹⁷ Te akpaa nyi Wurubuarε te gyuuusu Kristo lee yen man ya nε, kenan na ε keleedi ken yεε yakaa te ε sεε ε doo ε nombiakumεε man. ¹⁸ Kenan na Kristotena ban mɔ bɔɔ yekee nε ta yekee leki. ¹⁹ Akpaa nyi tεele kei dɔɔ kaagen kekyaa dɔɔ te de loo gyakaa Kristo dɔɔ na, kenan na de nombia dana waranase kela walan kamaε.

²⁰ Mɔna anokoare ken doo ke man yena nyiaa, Wurubuarε gyuuusu Kristo lee yen man. Non Kristo yena woya ban pou Wurubuarε waa kaa gyuuusu wɔ nε be gyanbate. ²¹ Nawolo nyi

mena kenj yenj be tɛɛ walaŋ dokolonj dɔɔ kɔŋ tɛɛle kei dɔɔ nɛ, mena mo te kefonj lee yenj man mo tɛɛwɔ walaŋ dokolonj dɔɔ kɔŋ tɛɛle kei dɔɔ. ²² Nɔgba mena kenj balanj pou ba lee Adam man te ɔ nombiakumɛɛ dɔɔ bɛɛ yekee nɛ, mena mo te balanj banj pou be yɛɛ Kristo wui nɛ baa nyinj nyeedonj kekpaɛ lee Kristo yenj kenj man.

²³ Mɔna walaŋ kamase dana ɔ debanj kenj Wurubuare waa gyusu e lee yenj man. Kristo tanɔgbɛɛ la fonj lee yenj man, te wee kenj waa bese kɔŋ na balanj banj be yɛɛ ɔ wui nɛ mo baa fonj lee yenj man. ²⁴ Kei wɔle na kpene kamase gyae ke kɔŋ kɔ ɔto. Debanj kenanj te Kristo waa di donjse pou na gyoonenj na nje gyoorobiiri pou dɔɔ, na waa mo gyoori kenj do ɔ kya Wurubuare nyinjmaa man.

²⁵ Nawolo nyi kaboena nyi Kristo waa di gyoori, kelii debanj kenj Wurubuare waa mo ɔ kolala pou do ɔ nawɔɔ tɛɛ. ²⁶ Te kolare ɔtomante nɔn Wurubuare waa wɔlɛɛ e nɛ yena yenj. ²⁷ Nawolo nyi Wurubuare nombia anmarasenj see ne yako lee Kristo wose man nyiaa, "Wurubuare ta mo kpene kamase do Kristo tɛɛ." Mɔna kenj Wurubuare be yako nyi ɔ ta mo kpene kamase do ɔ tɛɛ nɛ, kenj bɛɛ wolo nyi nɔn Wurubuare gbagba mo doo ɔ tɛɛ ya. Nawolo nyi nɔn Wurubuare moona kpene kamase do Kristo tɛɛ. ²⁸ Debanj kenj Wurubuare da mo abɔɔ kenja pou do ɔ bu nɔn tɛɛ tanj nɛ, ɔ bu nɔn mo waa mo ɔ wose do ɔ kya Wurubuare nɔn ɔ ba mo kpene kamase do ɔ tɛɛ nɛ tɛɛ. Na balanj pou kena nyi Wurubuare yena kpene kamase nyee.

29 Te akpaa kefon lee yen man be kyaa ya na, won dɔɔ yaa balan ban bɛɛ lɛɛ ba woya nɔɔ sen nyi baa sɔ wɔ Wurubuare lon ne loo gyakaa? Yaa akpaa nyi bɔɔ gyae baa gyusu balan lee yen man korakora ya na, weera te baale ne lɛɛ ba lonɔna ban bɔɔ yekee ne nɔɔ sen nyi baa sɔ wɔ Wurubuare lon fa wɔ? 30 Te daa gbagba mɔ de? Nyi akpaa kefon lee yen man be kyaa ya na, won dɔɔ te wee kamase dɛɛ mo da wose fa yen? 31 Me tebia, mɛɛ yako non nyi yen nombia ne tun man wee kamase. Lee mena ken daa na non na Kristo yɛɛ dokolon dɔɔ, mɛɛ tale mo non kyɔ poaa. Mena dɔɔ te mee kolosi nombii kei. 32 Nyi tɛɛle kei dɔɔ nombia dɔɔ te daa na balan ban be yɛɛ ngba wonembia ban bɛɛ kyan balan ne yoo yoo dinaa kei Efeso donɔɔ man na, won tonɔɔ yaa maa nyin lee ke man? Akpaa nyi kefon lee yen man be kyaa ya na, ε yela dɛɛ yɛɛ ngba mena ken dudu daale ne yako ne nyiaa, “ε yela dee di na dɛɛ nyɔɔ,

nawolo nyi kyoo kaagen na de ta yem.”

33 ε na yeli nolo ka beo non ya, “Nawolo nyi dɔɔre kum ne wolɛɛ dinɔɔ kpaakpaate.” 34 ε bese gyoo ε wose man nideli na ε ke tina nombiakumɛɛ keyɛɛ yela. Nawolo nyi dana desɛn ngba ε man baale sɛɛ ε ba gyen Wurubuare nombia korakora ya ne.

Kefon lee yen man na ka wosenaane wɔle

35 Mberem na nolo waa bɔɔse nyiaa, “Sena te woya baa tale fon lee yen man bela, te wosenaane wonɔti yaa baa nyin?” 36 Diyin nombia kebɔɔse yaa kei. Nawolo nyi kpene kamase ken

n duu tɛɛle man nɛ, kɛɛ daale pɛte kolo wɔle ne tuu lee ke man. ³⁷ Akpaa n duu kolo bii nɛ, keɲ n ba mo duu na keɲ nyan ke kɔ nɛ te yɛɛ kyɛkyɛ ya. ³⁸ Mɔna Wurubuarɛ ne faa na ke ke dinɔɔ, ɲgba mena keɲ ɲon gbagba ne gyae nɛ. Kpene kamase keɲ n duu na, Wurubuarɛ ne yeli kɛɛ bee nyin ke dinɔɔ.

³⁹ Wosenaane pou te yɛɛ dokolon ya. Deni-balan wui kpoo te wonembia wui kpoo te gye-buse wui kpoo te kpebia mɔ wui kpoo. ⁴⁰ Mena mɔ te abɔɔ ɲan pou Wurubuarɛ be yɛɛ nɛ, ɲan ɲe kyaa adido nɛ ɲa kyeo kpoo te ɲan ɲe kyaa tɛɛle kei dɔɔ mɔ nɛ kyeo kpoo. ⁴¹ Weese kɛɛ ɲalakee kpoo te gyaalan mɔ wui keɲalakee kpoo te kyolobiise mɔ kɛɛ ɲalakee kpoo. Kyolobii kamase mɔ dana mena keɲ ɔ ne ɲalakee.

⁴² Mena ke te gyae ke yɛɛ deban keɲ balan baa fon lee yen man nɛ. Akpaa be wuu walan na waa dala, mɔna Wurubuarɛ de gyuuusu e na waa fa e wosenaane wɔle keɲ be gyae ke dala ya. ⁴³ Nyi akpaa be wuu ke na kɔɔ dana tɔnɔɔ bela ya, mɔna akpaa be gyuuusu ke lee yen man na ke dana obuɔ. Nyi be wuu ke na kɔɔ dana don ya, mɔna akpaa be gyuuusu ke na ke dana don. ⁴⁴ Deniwalan wosenaane keɲ bɛɛ mo wuu nɛ, ke yɛɛ tɛɛle kei dɔɔ wosenaane ke. Mɔna akpaa Wurubuarɛ de gyuuusu ke na ke ta bese Wurubuarɛ man wosenaane. Tɛɛle kei dɔɔ wosenaane kyaa, mena dɔɔ kaboena nyi Wurubuarɛ man wosenaane mɔ dɛɛ kyaa.

⁴⁵ Wurubuarɛ nombia anmarasen see yakowɔ nyiaa, “Wurubuarɛ moo ɔ felin do Adam gyan gbate ɲon man te ɔ nyina nyeedon. Mɔna

Yesu Kristo ñon bæe baake e nyi Adam balate ñon nɛ, ñon yena Wurubuarɛ felin ñon ɔ ne fa nyeedon kekpaɔ.” ⁴⁶ Na ñon ɔ yɛɛ Wurubuarɛ felin e nɛ tanɔbɛɛ la kɔn ya, mona ñon ɔ yɛɛ deniwalaŋ e nɛ tanɔbɛɛ la kɔn. Kenan wɔle na pɛte ñon ɔ yɛɛ Wurubuarɛ felin e nɛ kɔnawɔ. ⁴⁷ Adam gyanɔgbate ñon lee tɛɛle kei dɔɔ nawolo nyi tɛɛle te Wurubuarɛ moowɔ yɛɛ e, mona Adam balate ñon dɔɔ ñon lee Wurubuarɛ man adido. ⁴⁸ Mena keŋ Adam ñon ɔ ba lee tɛɛle kei dɔɔ doo nɛ, mena mɔ te tɛɛle kei dɔɔ balan doo. Te mena keŋ Adam ñon ɔ ba lee Wurubuarɛ man doo nɛ, mena mɔ te Wurubuarɛ man balan doo. ⁴⁹ Mena keŋ walaŋ ñon bɔɔ mo tɛɛle ma e dinɔɔ doo de man nɛ, mena mɔ te walaŋ ñon ɔ ba lee adido nɛ dinɔɔ gyae ke doo de man.

⁵⁰ Me tebia, mɛɛ gyae ɛ ka gyeŋ nyi kpene keŋ ke yɛɛ wosenaane na fatabo ke nɛ, be gyae ke tale gyoo Wurubuarɛ gyoori keŋ man ya. Mena mɔ te wosenaane kei keŋ gyae ke dala nɛ, be gyae ke kyaa kekpaakekpaɔ ya.

⁵¹ ɛ see deŋele na ɛ ke tei nombia aweesen keŋa. Nombia ñenan yena nyiaa, na de popou ne gyae la dɛɛ yeŋ ya. Mona deban keŋ ba wola kabere ɔtomante keŋ na, Wurubuarɛ waa kyɛɛkee de popou karatete dokolon ŋgba mena keŋ ɔga ne ŋmaale nɛ. ⁵² Ba wola kabere ɔtomante keŋ na Wurubuarɛ waa kyɛɛkee de popou, te ban bɔɔ yekee nɛ baa foŋ lee yeŋ man keŋ bɔɔ gyae baa yeŋ bela ya. ⁵³ Nawolo nyi Wurubuarɛ waa besena wosenaane keŋ keɛ dale nɛ yɛɛ wosenaane keŋ ke bæe dale ya.

Na waa besena wosenaane keŋ kee yem ne yee wosenaane keŋ ke bee yem ya. ⁵⁴ Akpaa wosenaane keŋ kee dale ne da bese wosenaane keŋ ke bee dale ya, te wosenaane keŋ kee yem ne da bese wosenaane keŋ ke bee yem ya ne, kenan na Wurubuaɛ nombia ŋan ɔɔ ŋmarase see ne te koŋ mena. Nombia ŋenan yena nyiaa, “Da te yoo di yen ɔɔ. Yen be taŋ doŋ de ɔɔ bela ya.”

⁵⁵ “Yen, n doŋ keŋ n dana n ne di balan ɔɔ ne doo alen?”

Yen, n doŋ keŋ n dana n na mo do balan kayeyee ne doo alen?”

⁵⁶ Yen doŋ keŋ ɔ dana ɔ na do balan kayeyee ne yena dukum, te mmaraa mo ne yele la dukum ne nyin doŋ. ⁵⁷ Moɔna deɛ do Wurubuaɛ noo, nawolo nyi ŋon yele la te de teɛwo de Gbenɣyoo Yesu Kristo ɔɔ di kpene kamase ɔɔ. ⁵⁸ Mena ɔɔ me tebia kpaakpaa e seŋ keŋkeŋ, e na yeli kolo ke wosi ŋon ya. Te deban kamase na, e mo e wose pou do de Gbenɣyoo Yesu tom keŋ man. Nawolo nyi e gyen nyi tom keŋ e ne yee lee de Gbenɣyoo Yesu doŋ ɔɔ ne be gyae ke yee yakaa ya.

16

Kristotena toto kado fa be tebia

¹ Nenɛɛ toto keŋ e ka do na baa mo kyo Wurubuaɛ balan ban be kyaa Gyudia teele man ne, e yee ŋgba mena keŋ moo wola Kristotena akpiise ŋan kya Galatia teele man ne. ² Kosida kamase keŋ e gyanɛe ne, koba keŋ walaŋ kamase be yee tom Kosida kenan man te ɔ be nyim ne,

waa lese ke man ɔ donɔ ketalebii see yenanɔ. Na kɔbase njan pou kegyanɔee pena maa kɔnɔ. ³ Na akpaa me kaa gyoo ε gyanɔ na, ε ka mo ya aboo njan do balanɔ banɔ emεε gbagba ba lese wɔ nε nyinmaa man, na maa nmarase me nyinmaa man tɔne kpu na ya aboo njan fa wɔ, na baa mo gyina Kristotena banɔ be kyaa Gyerusalem donoo man nε. ⁴ Te akpaa de kɔnɔ nyi manɔ gbagba maa gyu na, maa kpu na wɔ na de popou ke gyu.

⁵ Nyi akpaa ma lee Masedonia tεele man na maa kɔnɔ ε gyanɔ, nawolo nyi ma te yεε ma agyuenɔ nyi maa mo na Masedonia tεele man pε maa kɔnɔ ε gyanɔ. ⁶ Me kɔnɔ na, mberem maa di weeya ala njaale ε gyanɔ, yaa maa kyaa kelii waare tεε na ε ke nyinɔ kyɔ manɔ me gbεenenɔ njan maa gyu nε man. ⁷ Me gbεε kei man doo, moo ne gyae nyi maa kpase kɔnɔ kaa do non noo yakaa na maa bese ya, mona akpaa Wurubuare de sεε na, maa kaa di weeya akalansεε njaale ε gyanɔ. ⁸ Mɔna maa kyaa Efeso donoo man kebo kelii Pentekosite wee kenɔ. ⁹ Doo nyi balanɔ burum ta koro senɔ tia manɔ, mona ma te naa nyi Wurubuare ta toro gbεε dinaa daale fa manɔ, nyi maa yεε tom kenɔ ke gyae ke yεε tɔnoo nε kebo.

¹⁰ Akpaa Timoti de kɔnɔ ε gyanɔ na ε lεε e nideli na ɔ wɔe ke fεε e, nawolo nyi non mo ne yεε de Gbenɔgyoo Yesu tom bo nɔgba manɔ nε. ¹¹ ε man nolo na nolo na bεε nyi ɔ be lεε e ya, mona ε lo e gbεε wosefεerenɔ man na waa nyinɔ bese kɔnɔ me gyanɔ. Mεε kεε ɔ gbεε nyi de tebia Kristotena baale baa kpu na e na baa kɔnɔ.

¹² De gyoo Apolo doo ma doo e kakyenɔ nideli

nyi waa kpu na de tebia Kristotena akan ban na baa kɔŋ ε gyan, mɔna ɔ te sɛɛ nyi waa kɔŋ ε gyan debokeiman ya. Akpaa Wurubuare de fa e gbɛɛ na, waa kɔŋ ε gyan.

¹³ Ε na wolee ε wose ya. Ε kyan ε kelɛɛdi ken man kenken. Ε sen ηgba baala nɛ, na ε ke yɛɛ doŋ. ¹⁴ Ε yɛɛ kpene kamase doŋa kegyae man.

¹⁵⁻¹⁶ Setefanase doo emɛɛ gbagba gyen nyi non na ɔ dekpanalanmantena yɛna balan ban boo tanɔbɛɛ lɛɛ Kristo di Akaya tɛɛle man. Be ta mo ba wose fa ɔsom ken, te bɛɛ kyɔ Kristotena ban nideli. Me tebia, mɛɛ waase non bo nyi ε yɔkɔse ε wose fa mena balan kɛwɔ dinoo, na ban mo bɛɛ yɛɛ mena tom kei nɛ. ¹⁷ Setefanase na Fotunatuse na Akayakuse ke kɔŋ me gyan nɛ yɛɛ maŋ gyon nideli. Nawolo nyi ban kɔŋala kaa sen ε nawoo man. ¹⁸ Nawolo nyi ba te yeli ma nyee man nombia te yɛɛ maŋ dokolon, ηgba mena ken emɛɛ mo wui be yɛɛ non dokolon nɛ. Kaboena nyi dɛɛ lese mena balan kɛwɔ dinoo yele.

Nɔɔkado ɔtomante

¹⁹ Kristotena akpiise ηan kyaa Esia tɛɛle man nɛ na do non noo. Akuila na Pirisila na Kristotena dikpii ken ne gyanee be dɛɛ nɛ, na do non noo nideli lee de Gbenɔgyoo Yesu yele man. ²⁰ De tebia Kristotena ban pou be kyaa kɛbo nɛ na do non noo. Ε do doŋa noo gyon man.

²¹ Maŋ Pɔɔl gbagba moona me nyinmaa ηmarase nɔɔkado tone kei.

²² Akpaa nyi ηolo bɛɛ gyae de Gbenɔgyoo Yesu nombia ya na, Wurubuare waa falaa e.

Maranata (ka asee yena nyi, de Gbenjyoo Yesu kɔn).

²³ De Gbenjyoo Yesu waa mo ɔ bereε boele non, na waa seŋ ε wole.

²⁴ Mee gyae ε popou, te mee do non noo de Gbenjyoo Yesu Kristo yele man. Amen.

**WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA
NŌŌKEBAKESEE WŌLE
Delo: WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA
NŌŌKEBAKESEE WŌLE New Testament**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Delo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

80e9f745-c10c-5e3f-94bb-9d65aa1a1b11